

БУДАЎНІЦТВА БЕЗ ХІБАЎ

ГРОДНА РЫХТУЕЦЦА ДА ІІ ГУЛЬНЯЎ КРАІН СНД

Выдаецца з 9 жніўня 1917 г.

Родная газета на роднай мове

29

ЧЭРВЕНА 2023 г.

ЧАЦВЕР

№ 123 (30003)

ЗВЯЗДА

«ТРЭБА ТРЫМАЦА АДЗІН АДНАГО, БЫЦЬ ЯК МАГА БЛІЖЭЙ»

Учора ў расійскай Уфе прайшло пленарнае пасяджэнне Х Форуму рэгіёнаў Беларусі і Расіі. Адылося яно пры самым высокім прадстаўніцтве: на мэрэпрыемстве прысутнічалі спікеры верхніх палат расійскага і Беларускага парламентаў Валіяціна Матвеева і Наталля Качанова (форум праходзіць пад патранатам Савета Федэрацыі і Савета Рэспублікі). А з відэазваротам да ўдзельнікаў пасяджэння выступілі кіраўнікі дзяржаў Уладзімір Пуцін і Аляксандр Лукашэнка.

Беларускія рэгіёны мепі на форуме высокае прадстаўніцтва. Кіраўнікі Магілёўскай і Мінскай абласцей Анатоль Ісачанка і Аляксандр Турчын падчас мэрэпрыемства ў Уфе

Паводле яго слоў, фундамент супрацоўніцтва закладзены глебоўна: дзюночыя ў суб'ектах Расійскай Федэрацыі разнастайныя гандлёвыя філіялы беларускіх кампаній, а таксама гандлёвыя сеткі рэалізуючыя прадукцыю са знака «Зроблена ў Беларусі», якую любяць і ведаюць. Многія знакіма аб'екты на тэрыторыі Расіі ўзведзены рукамі беларускіх будаўнікоў. Беларускія тавары і кампетэнцыя добра вядомы і запатрабаваны ў многіх кутках Расіі.

«Мы добра дапаўняем адзін аднаго ў пастаўках сыравіны, камплектуючы, прамысловыя прадукцыі, вырашаючы агульную сёння нас задачу імпартазамініцы і забеспячэння тэхналагічнага суверэнітэту», — сказаў Аляксандр Лукашэнка. — Але самая вялікая каштоўнасць — найтанчэйшыя капіляры чалавечы адносіны, агульная гісторыя, культура, менталітэт, традыцыйны погляд на сімя, шанаванне старэйшых, выяўленыя перспектывы і падтрымка моладзі».

Кантакты на ўзроўні рэгіёнаў нашых краін заўсёды актыўна развіваюцца, і гэта, на думку кіраўнікоў беларускіх дзяржаў, дапамагае нам выстаяць ва ўмовах развалу дзяржаўскай і разрыву эканамічных сувязяў пасля распаду вялікай краіны. А ціпер трывалыя адносіны дапамагаюць нам трымаць новы удар з боку Захаду па ўсіх франтах: эканамічным, палітычным, ідэалагічным, інфармацыйным, культурным і іншых.

«Унікальнасць партнёрства нашых краін у тым, што з самага пачатку сістэма ўзаемадзеяння Беларусі і Расіі будавалася на аснове самадастатковасці эканамічных сувязяў, забеспячэння тэхналагічнага суверэнітэту дзюх дзяржаў. І гэтую перавагу неабходна максімальна выкарыстоўваць. Што мы і робім», — падкрэсліў Аляксандр Лукашэнка.

Паводле яго слоў, апошнім часам сустрачы на ўзроўні кіраўнікоў дзяржаў праходзіць часта, усё пытанні адрадувоўца аператыўна. «Па сутнасці, усё неабходнае рашэнні прымаюць прыняты. І ў рэгіёнах, якія непасрэдна валодаюць рэсурсамі — чалавечымі, матэрыяльнымі, фінансавымі, — няма ніякіх перашкод для супрацоўніцтва», — сказаў Аляксандр лідар, дадаўшы, што ў цяперашніх умовах уво не трэба нікога агітаваць за развіццё партнёрства — ні ў Расіі, ні ў Беларусі. Узавем гандаль таварамі і паслугамі летась перавысць рэкордную планку ў 50 мільярдў далараў. Прэзідэнт асабіста адзначыў той факт, што толькі ў бягучым годзе адылося 16 візітаў кіраўнікоў рэгіёнаў Расіі ў Беларусь.

Хоць лічы гандлёвай статыстыкі радуюць, спачывае на лаўрах велікай раіна, заўважыў Аляксандр Лукашэнка, выказаўшы ўпэўненасць, што краіны здольныя на большае.

СТАР. 2

Парламенцкі дзённік

НОВЫЯ ПАЎНАМОЦТВЫ СУДОЎ, БУДАЎНІЦТВА ПА ІНШЫХ ПРАВІЛАХ І ЎПОР НА ЭКАЛАГІЧНАСЦЬ

Падчас чарговага пасяджэння дзвятай сесіі Палаты прадстаўнікоў дэпутаты падвялі вынікі выканання рэспубліканскага бюджэту і бюджэту дзяржаўнага пазабюджэтнага фонду сацыяльнай абароны насельніцтва за 2022 год. Таксама парламентары ратыфікавалі Пагадненне паміж Беларуссю і Расіяй аб стварэнні і функцыянаванні ўзрочна-бюявых цэнтраў сумеснай падрыхтоўкі ваеннаслужачых узрочных сіл абедзюх краін, прынялі шэраг законапраектаў.

Даступнасць судовай абароны

Адзін з іх — «Аб змяненні кодаксаў па пытаннях судовай абароны і статусу судзяў» — адобраны ў другім чытанні. Законпраект накіраваны на рэалізацыю палажэнняў Канстытуцыі. У прыватнасці,

Кодакс па пытаннях судовай абароны і статусу судзяў будзе ўзгадняцца з палажэннямі Закона «Аб Усебеларускім народным судзе», а таксама з тымі змяненнямі, якія адывоўца ў рабоце судовай сістэмы і накіраваны на ўдасканаленне судовай абароны грамадзян, юрыдычных асоб, індывідуальных прадпрыемальнікаў.

Як расказала старшыня Пастаяннай камісіі па заканадаўстве Святлана

ЛЮБЕЦКАЯ, змяняецца парадак прызначэння і вызвалення судзяў найвышэйшых судовых інстанцый: Вархоўнага і Канстытуцыйнага судову. «Выбіраць і вызваляць ад пасады гэтых судзяў ціпер будзе Усебеларускі народны сход, — удакладніла дэпутат. — Таксама да яго кампетэнцыі аднесены і іншыя кадравыя пытанні: ў прыватнасці, спыненне паўнамоцтваў судзяў, вырашэнне пытанняў аб узбуджэнні крмінальнага

судаводства, дача згоды на абмежаванне свабоды і іншыя». Яшчэ адно новаўвядзенне законапраекта — рэалізацыя палажэнняў аб кампетэнцыі Канстытуцыйнага Суда. «Яго рашэнні будзе аднесены да судовых пастаўнаўленняў і будзе мець агульнаабавязковы характар для грамадзян, дзяржаўных органаў, суб'ектаў гаспадарання, — паведаміла Святлана Любэцкая. — Гэта азначае, што рашэнне, прыня-

тае Канстытуцыйным Судом, ціпер будзе ўплываць на праваныя сітуацыі, калі грамадзяне зьвертаюцца з індывідуальнымі канстытуцыйнымі скаргамі ў Канстытуцыйны Суд. І калі ён прызнае неканстытуцыйным той нарматыўна-прававы акт, які прыменены пры вырашэнні гэтай канкрэтнай індывідуальнай спрэчкі грамадзян, гэта пацігне адпаведны агульнаабавязковы наступствы».

СТАР. 2

Вытокі

малой радзімы

Каля Траецкай крыніцы

У Чавускім раёне ёсць знамяціма Байкаўскія крыніцы, на якія ў праваслўную Тройцу збіраюцца шмат людзей. Так павяноў спрэдаку, лічылася, што ў сяміміну час крмынныя вады найбаве асабівае гаючую моц, таму людзі і спыняліся сюды. Мясцовыя жыхары цанілі, аберагалі і благаслаўлялі гэты сакральны куточак некранутай прыроды. Крынічны комплекс уяўляе сабою каскад вытокаў, якія зліваюцца ў адну ручаўку. Вада ніколі не перасыхае і поўна зівелітую раку Проню. Перад крыніцамі на зялёнай палянцы ў траецкі дзень праводзіліся кірмашы, на дрэвах і крмыжх павязвалі абракальненыя ручнікі, хусткі і стужкі, святары асвятлялі ваду і прамаўлялі малітвы. Дзяўчаты кумаліся і кідалі вянкi ў ручную плынь, гадалі на ішчасце. У наш час традыцыя ахыла, і ў «Зялёныя святы» тут праводзіцца абласны мікрарэгіянальны фестываль народнай самадзейнасці і рамстваў.

Як і Блакітная крыніца ў суседнім Слаўгарадзкім раёне, комплекс «Байкаўскія крыніцы» з'яўляецца не толькі прыроднай, але і культурна-гістарычнай каштоўнасцю. Тут здзіеняюцца рагіяныя паломніцы, праводзяцца богаслужэнні, верхні прыносяць абразы і размяшчаюць іх над вытокамі. Алеся ДАЛЕЦКАЯ — майстрыха па вышыўцы і адна з арганізатраў фестывальна — ганарыцца, што Байкаўскія крыніцы для яе і зямлюю знакамё месца, без якога нельга ўявіць малую радзіму.

А яшчэ адным — духоўным — вытокам Алеся лчыць народныя жаночыя строй Падняпроўскага этнарэгіяна, які сваёй адметнасцю і прыгожасцю адзіліе і чаруе. Чаруе строгай арнаментаванай вышыўкай, ткацтвам, гармонійнай спалучэння ўсіх кампанентаў адзежы — сарочкі, андарака, фартуха, пояса з кутасамі, гарнагоў абора (кусты і наміткі) і абутку, жаночых упрыжжэнняў. Алеся Далецкая першая ў сваім раёне ўзлялася за адраджэнне мясцовага строю і ў адвядзенні з народнымі традыцыямі і павер'ямі, стварыла арыгінальны аўтэнтычнага кадэма XIX — пачатку XX стагоддзя. Для яе гэта было не так лёгка: спачатку даследавала малавядомыя друкаваныя крыніцы, вывучала музейныя фонды, вучылася працаваць з іголкай і ніткай, бо раней ніякі — кіраўніку мастацкай самадзейнасці і выкананню народных і зстрадных песень — не даводзілася мець справу з мастацкай вышыўкай. З цягам часу завалола асабівацы і нават ноаносы мясцовага пакаро і аздаблення, а крыніцай яе натхнення стала сіямейная рэліквія — прабабулін ручны, які перадаваўся з пакалення ў пакаленне. На старым ручніку былі вышыты сапірныя знакі — сімвалы ролю і прадукцыі ў выглядзе сонца і засагенага палка. Па ўзроўні прабабулі Алеся ўпрыжжыла арнаментаванай сімвалікай крмынныя строй, у якім яна ціпер красуюцца на народных святах і фестывалях, істарычных рэканструкцыях і, вядома, на Тройцу каля Байкаўскіх крыніц. На гэтым здымку Алеся Далецкая таксама ў сваім «творы» з вышытым ручніком, каля слаўтай крыніцы.

Анатоль КЛЯШЧУК, фота аўтара.

Незвычайнае побач

«СКАРБ», «БРЫЗ» ЦІ «КАРАЛЕВА ГАННА»

Карэспандэнт «Звязды» наведла адзіны ў нашай краіне музей бульбы

«Бульба смажаная, адварная, пюрэ, бульба фры, бульба пай, бульбяныя піражкі з мясам, грыбамі, бульбяныя аладкі, бульбяны рулет, запячканка, бульба тушаная з чарнаслівам, бульба тушаная з лаўроваым лістом і з перцам, бульба маладая адварная з кропам, шандэц!» Спіс страў з другога хлеба, якія агучыла ў фільме «Дзяўчаты» Тося, можна смела

працягнуць у аграгарадку Дзешчанка, дзе знаходзіцца пакуль што адзіны ў Беларусі музей бульбы. Чаму Дзешчанку называюць бульбяной сталіцай? Тут аднае Ван Гога і дзешчанцаў? З якога сорту бульбы атрымавацца самая смачная дражкі? На гэтыя пытанні я знайшла адказы ў мясцовай школе, дзе больш як дзесяць гадоў таму прапісаўся не-

звычайны музей. Менавіта там я даведлася шмат новага пра бульбу і занатавала новы рэцэпт салаты з яе. Дарэчы, у Дзешчанцы другі любіць бульбу настолькі, што вырашылі адыць музей не абмяжоўвацца. З нядзяднага часу тут раз на год ладзяць «Бульба-фэст» і нават адкрылі памятник знаку любімай гародніне.

СТАР. 12

ШТО Ё СВЕЦЕ РОБІЦЦА

У Італіі колькасць тых, хто мае патрэбу ў дапамозе, адчуваўна ўзрасла

Колькасць людзей, якія зьвертаюцца па дапамому ў дабрачынныя арганізацыі, павялічылася ў Італіі на 12,5 працэнта летась у параўнанні з тым, як было годзям раней, паведаміла ТАСС са спасылкай на даныя італьянскага аддзялення каталіцкай дабрачыннай арганізацыі Caritas. Усего ў мінулым годзе Caritas дапамагла на гоўначы краіны, 27 працэнтаў — ў цэнтральнай частцы і 21,1 працэнта — на поўдні. У арганізацыі таксама ўказалі на частыя зьвероты, якія фіксуюцца, ад людзей з «нізкаплатнай і нестабільнай» працай. Акрамя таго, у цэнтры арганізацыі ў мінулым годзе зьвернуліся амаль 28 тысяч бядаючых, што на 16 працэнтаў больш, чым у 2021-м.

Беспарадкі ўспыхнулі ў прыгарадах Парыжа

У Нантары і іншых прыгарадах Парыжа ночу ўспыхнулі беспарадкі пасля забойства 17-гадовага падлетка, які адмовіўся падпарадкавацца патрабаванням паліцыі, паведаміла газета Le Monde. Падлетак быў забіты праваахоўнікам 3-га адмовы

спыніць аўтамабіль. Афіцэр затрымаў і чакае працяжнення абвінавачванняў. Правадзіцца расследаванне. Сутыжненні пачаліся праз некалькі гадзін. Мясцовыя жыхары сабраліся каля будынка паліцыі. Дэманстранты падпальвалі смеццевыя бакі і барыкады, кідалі пецярды і разграмілі аўтабусны прыпынак. Паліцыяныя ўжылі сілазатраўны газ. СМІ паведамілі, што аб затрыманні 15 дэманстрантаў.

Дым ад пажараў у Канадзе перамісціўся праз Атлантыку і дасягнуў Заходняй Еўропы

Дым ад лясных пажараў у Канадзе адчуваецца ўжо ў Заходняй Еўропе. Пра гэта паведаміла РІА «Навіны» са спасылкай на Нацыянальную мэтазоналагічную службу Вялікабрытаніі. Паводле інфармацыйнага ведамства, дым уво відзець на спадарожнічых здымках ў Заходняй Еўропе. 3-за таго, што дым знаходзіцца высокая ў атмасферы, гэта можа стаць прычынай яркіх усходаў і захадаў сонца ў найбліжэйшыя некалькі дзён. Раней міностр грамадскай бяспекі Канады Біл Блэр прызнаў, што сітуацыя з пажарамі ў краіне найгоршая ў гэтым стагоддзі. Паводле яго слоў, каля 5 тысяч спыняльшай працоўны над тушэннем пажараў у розных правінцыях, уключаючы Альберту, Квебек і Новую Шатландыю, у краіне знаходзіцца больш за тысяччу «міжнародных сродкаў пажаратушэння». Лясныя пажары фіксуюцца ў Канадзе цягам апошніх тыдзеньў. Ім ахоплены адразу некалькі рэгіёнаў краіны, зафіксавана больш чым 400 ачагоў узгарання, звыш 200 з іх пакуль не ўдаецца кантраляваць.

КОРАТКА

- Цэны вытворцаў сельскагаспадарчай прадукцыі ў ЕАЭС знізіліся на 2,6 працэнта з пачатку года.
- Беларусь прадоўжыла прадаваць тавары з заходніх краін да канца года.
- Брэсцкая вобласць далі старт уборцы збожжавых.
- Гомельская фабрыка «Спартак» нарасіла экспарт прадукцыі ў паўтара разоў.
- Беларускія і расійскія тавары забяспечваюць больш як 60 працэнтаў абароту пільніцы імпартазамініцыяны БУТЕ.

Юрыдычныя справы

Развесціся — не значыць «развесці» на грошы Шлюбны дагавор як гарантыя

Штогод у Беларусі заключаецца 4-4,5 тысячы шлюбных дагавораў, і вельмі часта гэта робіцца пунктам у іх стаючы маёмасць, у прыватнасці, сумесна набытая ў шлобе. Прадметам дагавора можа быць не толькі нерухомае, але і транспартныя сродкі, правы на інтэлектуальную і аўтарскую ўласнасць. Таматык дзсяціх шлюбных дагавораў стаяцьця лёглыя крэдыты на набывццё маёмасці ці шматдзятых сіямей. Што можна прапісаць у шлюбным дагаворы ці

пагадненні аб падзеле маёмасці і якія практычныя моманты варта ўлічваць сям'ям у гэтых дакументах, расказалі натрынуцы і адакаты.

СТАР. 4

Развесцісць — не значыць «развесці» на грошы

ЖЫЛІВА ЗА СРОДКІ СМЯНЕЙНАГА КАПІТАЛУ

Шлюбны дагавор — дакладна аразумелы абавязкі суамеры, які абавязаны пры наступленні гэтых пазіўных умоў. Пары найчасцей заключылі яго яшчэ да ўступлення ў шлюб. Пры з’яўленні дацэй така прававая канструкцыя дазваляе акрэсліць максімальна шырока кола правадаўніо, у тым ліку па ўтрыманні і выкаванні дацэй, нават пазіў скасавання шлюб, расказала **Наталія БАРЫСЕНКА**, старшыня Беларускай нацарыяльнай палаты:

У межах шлюбнага дагавора вызначаецца адказнае стаўленне да маёмасці, некажэй у сям’і, і вызівавае разуменне таго, як захаваць і не, і сям’ю, а таксама вытрымаць прырытцы, якія абавязаны ў сям’і, асабліва калі ў ёй з’яўляюцца дзеці. Сёлета да нас па складанне шлюбнага дагавора звярнулася ўжо калі дзвюх тысяч пар, і мы робім усё магчымае, каб зберагчы іх ад спрэчак і захаваць паміж імі нармальныя чалавечыя стаўскі. Пры гэтым статыстыка аспрэчвання не такія вялікія — калі 30 дагавораў з чатырох тысяч дайшлі да суда, і толькі некалькі з іх былі прызнаны (цалкам ці часткова нудзейным).

Нерухокасць часта з’яўляецца прадметам шлюбных дагавораў і спадчынных спраў. Пры гэтым нярэдка таксама маёмасць набываецца за кошт сродкаў сямейнага капіталу, таму вельмі важна разумець, як яна падзеліцца паміж сужэнцамі: будзе гэта пільца да сумеса нажэйтай маёмасці мужа і жонкі або трыццаць у разрад дамовай уласнасці ўсё членаў сям’і ў Беларусі патрацілі (або збралі) гэтыя сродкі на набыванне нерухокасці. Нюансы шмат, таму важна, каб натарыяны і адвакаты ўзаемадзейнічалі паміж сабой, — пераканана старшыня БНП. — Мы прымяняем заканадаўства, а судовая практыка падраўняе нашу сферу, таму не магчыма казаць аб правільным правяральным бачанні судовай рашэння.

Сямейнае жыццё няпростое, і калі праходзіць каханне і сужэнцы пачынаюць дзяліць маёмасць, гэта становіцца найбольш складанай катэгорыяй спраў адвакатаў і практыкі, бо дацэйнае права і дацэй, і дарослы, і падобных спраў у судзе разглядаецца вельмі шмат, заўважыў **Аляксей ШВАКАУ**, старшыня Беларускай рэспубліканскай калегіі адвакатаў:

— Наўнясць шлюбнага дагавора пазіўны чынам дазваляе памешчыць колькасць спраў па падзеле маёмасці, якія разглядаюцца ў судзе. Часам кажучы, да гэтага падобна прававая структура і задувавае, каб заагада ўргуляваць межы сямейнага стаўскі, які ўзнікаюць паміж сужэнцамі падчас шлюб. Калі ж шлюбнага дагавора няма, кожны стараецца пратэаваць на большае.

УЗАЕМНАЕ УТРЫМАННЕ І АГУЛЬНЫЯ ДАУП

Без кваліфікаванага спецыяліста існае падзеле маёмасці паміж сужэнцамі можа стаць існае больш бялохай і фінансавая стратнай, што ў выніку

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

прывядзе да яснай большага канфлікту, а не вырашчы да яго. Усе сямейны пагадненні заключаюцца ў пільмай формі і павінны быць натарыяльна засведчаны, а калі ў іх ёсць умовы дацэйнае нерухокасці — такія дакументы падраўняюць яшчэ і дарэаграфісцый, расказала **Лілія ГРЖАБА**, натарыяна Гомельскай натарыяльнай арганізацыі.

— Шлюбны дагавор можна заключыць да шлюб і падчас яго, а пагадненне аб падзеле маёмасці — пасля разводу ці падчас сямейнага жыцця. Прадметнай умовай шлюбнага дагавора ўргуляваны артыкулам 13 Кодекса аб шлобе і сям’і. Яны могуць дацэйнае права і абавязку сужэнцаў па ўзаемным утрыманні (нават пасля разводу), а таксама парадку падзелу маёмасці, якія нажэйта за час шлобы і з’яўляюцца сумеснай. Можна акрэсліць, які маёмасць будзе перададзена кожнаму у сужэнцаў у выпадку скасавання шлобы ці змянення рэжыму сумеснай уласнасці, вызначана заканадаўчымі актамі, на ўласнасць аднаго з сужэнцаў (або вызначэнне дамовай уласнасці ў маёмасці, якая з’яўляецца сумесна нажэйтай). Можна прапісаць таксама умовы немагчымага прызнання маёмасці кожнага з сужэнцаў сумеснай уласнасці, калі гэтая маёмасць у шлобе будзе значна павялічыцца за кошт агульнай маёмасці ці асабасці маёмасці другой паловы).

У шлюбным дагаворы можна акрэсліць таксама адносны паміж мужам і жонкай ці бацькамі і дзецьмі. Напрыклад, пытанні аліментна, вызначана месцажарства, парадку выезду за мяжу, нясеюна сямейных расходаў.

Калі вынікам шлюбнага дагавора можа стаць пераход ці з’яўленне правау на нерухомае маёмасць, дакументы падраўняюць дарэаграфісцый, падраўняюць пры дарэаграфісцый новай нерухокасці ў шлюбным дагаворы ўказана інфармацыя пра маёмасць, якая ўжо зарэаграфісцый на момант заключэння гэтага дагавору, то дагавор падмае дарэаграфісцыйна пасля яго натарыяльна свядчэння. А вое калі ў шлюбным дагаворы ёсць умовы адносна нерухокасці, якую сужэнцы нажывуць сумеса пасля заключэння шлюбнага дагавора, то такі дакумент падраўняе дарэаграфісцый аднаасовае ці пасля набывання такой нерухокасці.

Пры гэтым шлюбны дагавор неабходна падраўняць існае пры дарэаграфісцый новай нерухокасці ці падчас дарэаграфісцый узнікнення яму пераходу або з’яўлення правау на набыццё нерухокасці. Часам з-за невыканання гэтых умоў узнікаюць сітуацыі, калі шлюбны дагавор у дацэйнае дакладнай маёмасці, набывай падчас шлобы, не ўнесены ў рэгістр нерухомай маёмасці, звярнуў увагу **Лілія ГРЖАБА**.

У пагадненні аб падзеле маёмасці можна, напрыклад, акрэсліць, што адзін від маёмасці будзе падзелены ў долях, а ішы — у натуре, а таксама вызначыць умовы і спосаб падзелу агульных дацэй ужо сужэнцаў.

Варта памятаць, што пагадненне аб падзеле маёмасці рэгулюе толькі маёмасць адноснае сужэнцаў, а ў шлюбным дагаворы можна акрэсліць значна больш акалічнасці сямейнага жыцця. Пры гэтым у шлюбным дагаворы набыць быў пункт, што гэты дакумент не павінен ставіць аднаго з сужэнцаў у надта нявыдадзенае пільцае. З 1 студзеня 2023 г. згодна з новай паставак пільцае **Віржуна Суда**, была фармулёўка замянена на новую, што ўмова шлюбнага дагавора не могуць супярэчыць заканадаўству, не могуць абмяжоўваць права і здольнасці сужэнцаў, у тым ліку права на судовую абарону, заахраня натарыяна яшчэ адзін практычны момант судовай практыкі.

Ірына СІДАРОК, фота аўтара.

На кантролі

Па ўсёй краіне вядуцца будаўнічыя работы. Якія асноўныя праграмы і прадуцтва будаўніцтва? На гэтыя пытанні адказалі прадстаўнікі Дэпартамента кантролю і нагляду за будаўніцтвам Дзяржстандарту і ішых міністэрстваў і ведамстваў.

ЗА ПЕРШАЕ ПАРУШЭННЕ — ПАПАРЭДЖАННЕ

Існае года ўсё вызначылі летас паарушэнні і дарэактаў (42%) была звязана з арганізацыяй вызначэння работ, у тым ліку з будаўнічымі пільцаўкамі. Пра гэта паведамаў намеснік дырэктара Дэпартамента кантролю і нагляду за будаўніцтвам Дзяржстандарту **Вадзім КАРАЛЕНКА**. Ён адзначыў, што гаворка ідзе пра такія парушэнні, якія ўдакладняюць і ўтрыманне будаўніцтва, уключачы пытанні наўнясць а іх агароджы, складаравання матэрыялаў, вызваў смецці і ішы.

Асабта ў краіне вядуцца будаўнічыя работы больш як 5,5 тысячы аб’ектаў. З іх праверана ўжо больш за палову, і 65% будаўніцтва не адравадзанае праграмаваннем альбо маюць некія завагі па іх удакладненні і ўтрыманні. Па выніках наглядных мерапрыемстваў выдзелена больш за 3,5 тысячы прадпаняў і больш за 200 рэкамэндацый, а таксама прынята да адказнасці калі 150 суб’ектыв асоб. Пры гэтым асабта новае заданне Дзяржбуднагляда — вядуцца прафілактычныя мерапрыемствы, таму ўдзельнікам будаўніцтва (заказчыку, падрэацтву, прадстаўнікам аўтарскага і тэхнічнага нагляду), які ў першы раз не лікевадалі завагі, выносіцца толькі папярэджанне.

Вадзім Караленка таксама адзначыў, што вектар парушэнняў змяніўся: «Калі ў мінулыя гады мы змяталіся за адравадзанае агароджы будаўнічых пільцавак устаноўленымі праграмаваннем (і тут можна адзначыць стаючыя змены), то цяпер больш зааваемта увагу на арганізацыю вытворчасці работ і ўтрыманне будаўнічых пільцавак. Каб не было вызваў гразі за межы пільцаўкі, на праезную частку, каб пункты маццы колаў аўта-транспарту былі забяспечаны неабоўным абсталяваннем і працавалі. Трэба агароджы месцы правядзення работ з мэтай забяспечання бяспекі, дбаць пра захаванасць зялёных насаджэнняў. Асабліва ўвага адравадзана мера па выключэнні магчымага прынякнення на будаўнічы пільцаўку дзеці і наогул старонніх асоб».

Усе інфармацыя аб удзельніках будаўніцтва лубога аб’екта знаходзіцца ў агульнадаступным месцы — у пашпартце аб’екта. Тут пазначаны кантакты ўсёх удзельнікаў будаўніцтва, а таксама прадстаўніца Дзяржбуднагляда. Па іх можна звярнуцца ў выпадку узнікнення якіх-небудзь пытанняў.

КАПІТАЛЬНЫ РАМАНТ ПАВІНЕН БЫЦЬ ІДЭАЛЬНЫМ

Першы намеснік начальніка інспекцыі Дэпартамента кантролю і нагляду

за будаўніцтвам па горадзе Мінску Ірына **КАЛЕСНІКАВА** заахраня стан будаўніцтва аб’ектаў капітальнага рамонту. Як аказалася, дабра аб’ектаў капітальнага рамонту ў агульным аб’ёме аб’ектаў будаўніцтва стаілі складае каля 20%. Сёння гэта 158 аб’ектаў. Капітальны рамонт не такі праціты па часе, як узвядзенне новага будынка. Адроль у заказчыку ўнікае слакуса: навошта ўдакладнае будаўніцтва, бо рамонт прыводзе хутка, навошта трыццаць на тое грошы?

Ірына Калеснікава звярнула увагу, што паводле нормы, пільцаўка для такіх аб’ектаў нічым не адрываецца ад праекта нова будаўніцтва. Гэта павінна быць зарэаграфісцый. Будаўніцтва пільцаўка — твар любой арганізацыі. Калі там няма парадку, то ў інспектара, які паказвае практыку, муніцыпальнае ўчасткі выканання будаўнічых-мантажных работ і вядзення выканаўчай дакументацыі.

Зніжэнне колькасці праблемных аб’ектаў капітальнага рамонту, якое з’яўляецца апошнім часам, Ірына Калеснікава адзначыла як стаючы тэндэнцыя. «Раней на гэты рынак прыходзіла вялікая колькасць прыватных падрэацтва кампаній, што выйгравалі конкурсы на правядзенне работ, пачыналі і і не даводзілі да канца. Аб’екты не здаваліся. У канцы мінулага года былі ўнесены змены ў Закон Рэспублікі Беларусь аб асноўных правах стаючыў жывячых будаўніцтваў і пільцавак, а таксама якім мінскае выканаўчыя органы атрымалі права вызначыць практычны і падрэацтва арганізацыі, каб тым жа ашчыцільны капітальны рамонт жылля. І па колькасці ўжывальных санітарных бачым, што сітуацыя змянілася кардынальна.

З другога квартала на дадзены рынак прыйшлі прызначаныя горадам дзяржаўныя падрэацтвы — МАЛПД, Мінжрамбуд, будаўнічыя трасы Мінска. На будаўніцтва адравадзанае частку ішы пад’яход. Гэта кампанія са з’яўленнем гісторыі, з вызначанай унутры культуры выканання, для іх няма адравадзанае ашчыцільнае пільцавак, які тое аб’ект», — растлумачыла спецыяліст.

Яна таксама дадала, што цяпер наравані да будаўніцтва горада складаюцца 50%, што на 15% менш, чым у 2022 годзе, і заахраня заказчыку і падраўняючы захаваць стаючыю тэндэнцыю. «Мінск — асаблівы рэгіён, і мы павінны выглядзець дастойна, таму больш наравані дадні такіх важных падзей, які, напрыклад, П’ Гальскі краін СНД», — падраўняла Ірына Калеснікава.

КРУГЛЫЯ СТАЛЫ І МАБІЛЬНЫЯ ГРУПЫ Ў РЭГІОНАХ

Меры па паліцінны ўдакладнавання і ўтрыманні будаўніцтва праводзіцца і рэгіянальнымі інспекцыямі Дэпартамента кантролю і нагляду за будаўніцтвам. Акрамя правядзення кардынальна-наглядных мерапрыемстваў,

начальнік інспекцыі па Мінскай вобласці **Павел МАТЭЛЬСКИ** расказвае аб правядзенні тамтэльных круглых сталюў з мінскаміі органами ўлады, заказчыкамі, падрэацтвамі арганізацыямі і ішымі нагляднымі органами. У Салігорску, напрыклад, працуе мабільная група па адміністрацыі раёна. Штомесяц праводзіцца ройды па пытанні ўтрыманна будаўніцтва. Інспекцыя Дэпартамента кантролю і нагляду за будаўніцтвам па Брэскай вобласці ашчыцільнае цеснае ўзаемадзеянне са службамі МЧС, цэнтрамі гігіены, эпідэміялогіі і грамадскага здароўя, прыводзіць рэсурсы па прыняцці дадатковых мер уздзеянна да падрэацтваў, якія неадравадзанае парушаюць усталяваныя праграмаванні.

ПАХАРЫ Ў АСОУНЫМ — ЗА НАЯСПРАТАСЦ ЭЛЕКТАРАСЕТКА

Пра самыя частыя прычыны пажаўра на будаўніцтвах расказваў намеснік начальніка гаюнага ўпраўлення нагляду і прафілактыкі Міністэрства па надзвычайных сітуацыях **Беларусі Аляксандр ШЫКЦЬ**. «Я паказвае практыку, пагаджанне праграмаванна пільцавак бяспекі на будаўнічы пільцаўцы не заўбяды дазваляе забезпечыць узнікнення пажаўра. Паводле звестак ведамскага ўлкіу, за апошнія дзесяць гадоў на будаўнічых пільцаўках Беларусі адравадзана 151 пажаўра. Пры гэтым у 2022 годзе адравадзана 15 разоў, а сёлета ўжо зарэаграфісцыйна 13 пажаўра», — расказаў Аляксандр Шыкць.

Адной з асноўных прычын пажаўра з’яўляецца парушэнне правілаў мантажу і эксплуатацыі электраабсталявання і электросетак. «Пажаўры з такой прычыны ўзнікаюць, як права, у выніку дапушчэння парушэнняў пры праектаванні злучэння электраліній, парушэння рэжымаў эксплуатацыі, а таксама ў выніку пераагурак і кароткага замыкання, растлумачыла спецыяліст. — Таксама ў многіх выпадках прычынай пажаўра з’яўляецца парушэнне правілаў пакарнай бяспекі пры правядзенні агнявых работ. Да іх адносяцца зварачныя работы, плаўленне дахах матэрыялаў і ішы».

Акрамя таго, намеснік начальніка гаюнага ўпраўлення нагляду і прафілактыкі МНС вылучыў срод частых прычын пажаўра неадравадзанае абыходжанне з агнём пры курсіроўанні, распыляванні печы і разрэзванні вогнашчы. «Яшчэ адна прычына пажаўра — парушэнне правілаў эксплуатацыі цеплаагенеруючых апаратаў і пінчанага абсталявання ў халодную пару года. Напрыклад, да ўзнікнення пажаўра на будаўніцтвах часта прыводзіць пакутны бач нагледу пільца, які талыцца, выкарэстанне электрана-равнальнага абсталявання самажуйнага вытворчасці, сушка рабочай вопраткі на абсталяванні», — адзначыў Аляксандр Шыкць.

Спецыяліст запэўніў, што органы дзяржаўнага пакарнага нагляду пасля

паступлення інфармацыі аб аб’екце будаўніцтва імкнуча на максімальна ранніх этапах разгледзець практычную дакументацыю, а на этапах узвядзення — абсабедавае аб’ект і лікевадзіць выяўлення парушэння.

АДХОДЫ ПАВІННЫ ВЫВОЗІЦЦА

Аб парушэннях на будаўніцтвах у галіне аховы навакольнага асяроддзя расказала **гаюны спецыяліст ўпраўлення кардынальнай кантрольнай дзейнасці Міністэрства прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя Ірына ГРЫШАНАВА**. «Ахова, якія ўтвараюцца на будаўнічых пільцаўках, павінны падзяляцца па відах і зааховаў у строга адравадзеных для гэтага месца. Акрамя таго, аб’ёмы адходаў не павінны перавышаць дазволенае, а на меры накапівання павінны вывозіцца на захаванне, перапароўку ўжо даляйшае выкарэстанне ў месцы, вызначанае практычнай дакументацыяй», — адзначыла Ірына Грышанова.

Паводле яе слоў, у практычнай дакументацыі прапісваюцца метрыцы емысты па ахове аб’ектаў раслінага свету. «Дрэвы і кусты, якія знаходзіцца на будаўнічых пільцаўках, павінны быць у абавязковым парадку абаронены ад негатыўнага ўздзеянна лімнічных рэчываў, аадоху і ішых негатыўных фактараў. Перад пачаткам будаўніцтва расліны грунт павінны збарацца і перамяшчацца ў вызначанае для захавання месца. У выкладку, калі пры правядзенні будаўнічых работ патрабуецца выдаленне аб’ектаў раслінага свету, у практычнай дакументацыі прадрэагавіваюцца кампенсацыйныя мерапрыемствы. Напрыклад, пасадка новых дрэў і кустоў альбо адравадзанае выкапыванне», — падраўняла спецыяліст.

Яна дадала, што пры ўрвядзе ў эксплуатацыю ўжо зварэнага аб’екта будаўніцтва ашчыцільнае ацэнка рэалізацыі практычных рашэнняў, у тым ліку ў галіне аховы навакольнага асяроддзя. «Сярод найбольш частых парушэнняў можна вылучыць неадравадзанае аадоху па відах і, несанкцыянаванае размяшчэнне, размешчэнне будаўнічых матэрыялаў ушыльную да аб’ектаў раслінага свету, а таксама размяшчэнне раслінага грунту за межамі будаўнічых пільцаўкі», — заявіла гаюны спецыяліст ўпраўлення кардынальнай кантрольнай дзейнасці Мінпрыроды.

Таксама яна паведаміла, што ў маі бягучага года пры разгледзе звароту грамадзян на адной з будаўнічых пільцавак жылоў заавадую ў Мінску было ўстаноўлена, што падрэацтва заакупа 36 тон будаўнічых аадоху. У цяперашні час яны выяўлены і накарываны на даляйшае выкарэстанне, а ў дацэйнае да вінаватых пачаты адміністрацыйныя працэсы.

Сяргей КУРКАЧ.

Лічбавы Беларусь

Пасрэднік для міждзяржаўнага электроннага дакументаабароту

Давяраўнны трыб (ДТБ) — арганізацыя, якая будзе ашчыцільнае функцыі па прызнанні сапраўднасці электронных дакументаў, што падпісаны з выкарэстаннем заахраня сэртыфіката электроннага лікевадзенага подпісу (ЭЛП), адказнае ўсталяванне давер да заахраня сэртыфіката электроннага лікевадзенага подпісу ў Беларусі заахранявала Нацыянальна-інфармацыйная сістэма даверанага трыбца бока (АІС ДТБ), задкай і з’яўляецца праверка сапраўднасці электроннага дакумента і вызначэнне даверу да яго ЭЛП. Як праверыць сапраўднасць подпісу, навошта гэта рабіць і з якімі краінамі наладжана такая работа, расказаў **Дзяснін САКРАТАРОУ**, вядучы спецыяліст аддзела электроннай камерцыі Нацыянальнага цэнтра электронных паслуг.

Каб набыць юрыдычную значнасць і давер

Электронныя дакументы, падпісаны з выкарэстаннем сэртыфіката ЭЛП, які быў выдадзены ўнутры краіны (акрэдытаваным у Беларусі Рэспубліканскім цэнтрам па свядчэнні лічбавага подпісу), не патрабуюць прыцягнення пасрэдніка да праверкі сэртыфіката подпісу, бо ступень даверу да яго сапраўднасці прыналежыць ак дадзенасці і мае юрыдычную моц. А вое любімае ўзаемадзеянне паміж арганізацыямі ці нават фізічнымі асобамі па абмене электроннымі дакументамі (афіцыйна-дэлевавая пераліска, суправадзячымі транспартныя лікевадзена і ішы) на міжрэаінавым узроўні патрабуе ўдакладнення сапраўднасці атрыманнага дакумента. Бо самае гаюнае пры электронным дакументаабароце — вызначыць юрыдычную значнасць дакументаў.

— Давяраўнны трыб бока правае сапраўднасць сэртыфіката ЭЛП, які падпісаны дакумент, і як вынік выдасць спецыяльную кваліфікацыю (гэты дакумент таксама існае ў электронным выглядзе), падпісаную лічбавым подпісам ДТБ. У квітанцыі будзе ўказаны статус сэртыфіката ЭЛП, або ён сапраўдны, яму можна даваць і ён мае юрыдычную сілу, або сапраўднасць сэртыфіката не пацвердзілася, — расказаў Дзяснін Сакратароў. — Атрымаўшы лічбавы дакумент з-за мяжы, мы не можам быць упэўнены, што ЭЛП на ім сапраўдны. А механізм праверкі давераным трыбам бокам дазваляе пацвердзіць гэты давер, павялічыць эфектыўнасць міждзяржаўнага электроннага дакументаабароту, узровень яго надзейнасці і абароненасці.

Гэта таксама дазваляе вядуць спрэчныя пытанні. Напрыклад, абмен прадактамі харчавання паміж краінамі можа адравадзанае з выкарэстаннем сапраўднасці лічбавых і ішы, суправадзячымі дакументаў у электронным выглядзе. Тавар праверылі ў краіне адравадзанае і перадалі за мяжу. Бок, які прымае, па атрыманні зрабіў сваю праверку. Аднак кожны ўзнікнуў спрэчныя пытанні па выніках абсабедавання тавару ў розных краінах. Тады звяртаюцца да ДТБ, які правае,

ці сапраўдны суправадзячымі дакументамі былі падпісаны ўпаўнаважаны на тое органы.

Для праверкі патрэбна пагадненне

Законам аб электронным дакументаў і электронным лічбавым подпісе вызначана, што давераным трыбам бокам у Беларусі будзе арганізацыя, якая вызначана Указам Прэзідэнта № 515. Такім чынам, функцыі нацыянальнага аператара ДТБ у краіне выконвае Нацыянальны цэнтр электронных паслуг. А праграмаванні да аператара ДТБ вызначанае рэгулятар у гэтай сферы — Аператыўна-аналітычны цэнтр пры Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь. Яны не менш, каб наладзіць міжрэаінавае ўзаемадзеянне

электроннага заахраня дакумента не магчыма.

Сёння такое пагадненне заключана паміж беларускім аператарам ДТБ — НЦЭУ і нацыянальным аператарам ДТБ арганізацыяў «Нацыянальнае інфармацыйнае тэхналогіі». І лубая з арганізацый абедзвюх дзяржаў можа звярнуцца да свайго нацыянальнага аператара, каб праверыць сапраўднасць ЭЛП дакумента.

— Аператар ДТБ — гэта механізм выключна для праверкі сапраўднасці лічбавага подпісу на электронным дакумента, а ні ў якім разе не сродкаў для наладжвання працэсу абмену электроннымі дакументамі, — падраўняў Дзяснін Сакратароў.

Беларусь гатова да ўзаемадзеяння з лубой краінай свету і правадзіла (і дацэйць правадзіць) шэраг пілотных апрабаванняў у сферы праверкі сапраўднасці электроннага дакумента з Азербайджанам, Узбекістанам і Расіяй.

Дакумент ёсць, але яго змест не пакажуць...

— Калі вам даслалі электронны дакумент з-за мяжы і трэба легалізаваць яго лічбавы подпіс, каб ён стаў юрыдычна значным дакументам у нашай дзяржаве, а нас няма пагаднення аб супраўднасці тавару давераным трыбам бокам па пацвердзеным пільцавак пільцавак та арганізацыя, куды траць прадаставіць запятыты вям дакумент, — тлумачыць прадстаўніцтва.

Пацвердзіць сапраўднасць лічбавага подпісу заахраня дакумента (пакуць толькі Казахстанскага) і яго юрыдычны

статус можа з дапамогай дзвюх электронных паслуг. Цяпер яны даступныя на старой версіі адзінага партала электронных паслуг (<https://portal.gov.by>), але з’яўляюцца аператарам ДТБ на новай партале <https://platform.gov.by>.

Каб атрымаць паслугу «Праверка сапраўднасці электроннага дакумента», юрыдычная асоба моўсць звярнуцца ў цэнтр, заахраня да паслугі праз асабісты кабінет юрасоўцы на партале. Неадрэацтва заказ паслугі робіцца ўжо з кабінета, дзе юрасоўца прамаюавае электронны дакумент з лічбавым подпісам заахраня дзяржавы. АІС ДТБ зоймецца праверкай дакумента, патлумачыць спецыяліст.

— Наша сістэма ДТБ з’яўляецца да аналагічнай сістэмы ДТБ у Казахстане і, умоўна кажучы, «спытае» яе пра статус сэртыфіката ЭЛП, якім быў падпісаны дакумент. Атрымаўшы звесткі з Казахстана, яна сфармуе ў асабістым кабінете кліента адказ у выглядзе спецыяльнай квітанцыі, — апісаў схему работы паслугі Дзяснін Сакратароў. — Кошт паслугі залежыць ад колькасці дакументаў, якія праверваюць. За 15 рублёў на месца можна зааказаць паслугу 17.01.1 «Прадастаўленне доступу да ДТБ, у тым ліку праверка сапраўднасці электроннага дакумента з дапамогай ДТБ (да 200 трансаакцый уключна)», з дапамогай якой можна праверыць да 200 дакументаў. Праверка дакумента з’яўляецца з дапамогай паслугі 17.01.2 «Праверка сапраўднасці электроннага дакумента з дапамогай ДТБ (за кожную

трансаакцыю звыш 200)», і кожнае каштуе 5 калеак.

Кліент можа захаваць квітанцыю ў выглядзе спецыяльнага дакумента пажаўра на будаўніцтвах часта прыводзіць пакутны бач нагледу пільца, які талыцца, выкарэстанне электрана-равнальнага абсталявання самажуйнага вытворчасці, сушка рабочай вопраткі на абсталяванні», — адзначыў Аляксандр Шыкць.

Спецыяліст запэўніў, што органы дзяржаўнага пакарнага нагляду пасля

Мы разам — Беларусь!

Краіна моцная рэгіёнамі: Лунінецкі раён

ГРАНІТНЫЯ ГОРЫ, МАЛОЧНЫЯ ТОННЫ І «ЧЫРВОНАЕ ЗОЛАТА» ЛУНІНЕЦЫНЫ

Кіраўнік раёна пра клубнічны сезон, мора Герадота і экатурызм

Лунінецкі раён — трыці на велічыні ў Брэсцкай вобласці — займае 2708,5 км². За свае дасягненні папсеі краі сёлета трапіў на рэспубліканскую Дошку гонару, а на абласной Дошцы гонару адзначаны дасягненні мясцовых будаўнікоў — арганізацыі ПМК-19. Асабліваці Лунінецкіны — яркая прырода «беларускай Амазонкі» Прыпяці, сакавітыя клубнічны і прамысловы гранітны кар'ер, які часам параўноўваюць з гранд-каньёнаў у амерыканскай Арызоне. Чым яшча вабці і здзіўляе краі, расказаў яго гаспадар — старшыня Лунінецкага раёна Аляксандр САВІНА.

паюць ад сельгасарганізацыі, астатнія — ад фермераў і прыватных гаспадароў. Малочны завод, такім чынам, загрузаны работай на 100 %.

— Мясцовую марку «Асаблівае» беларусы добра ведаюць, таму прадпрыемства павлічывае аб'ёмы паставак натуральна-малочнай прадукцыі на ўнутрыны рынак. А вось Расія, Казахстан, Узбекістан і нават Кітай ласуюцца маслам і сухім малаком, — заўважыў старшыня.

66 мясцовых фермерскіх гаспадарак і 12 сельгасарганізацыі забяспечваюць больш за 40 % валавога аб'ёму гародніны, што вырабляецца ў раёне, амаль 20 % — па краіне. Але з'яўляецца і сур'язныя ягаднікі, адзін з якіх мае, напрыклад, ужо 60 гектараў ажно. Сельгасарганізацыі таксама займаюцца раслінаводствам, але гэта ў асноўным зернявыя і кармавыя культуры для жывёлагадоўлі.

Клубнічны год кормяць

Цяпер у раёне клубнічны пік — хіжары Лунінецкіны цалкам уцягнуты ў працэс збору ягад, які пачынаецца з чатырох гадыні рання. А ўжо з шасці горад і раён гудуць і на вуліцах «гадына пік» — усе везуць прадукцыю на продаж. Праз прыватны рынак у вёскі Дварэц, ажно п'яніца клубнічнай сталіцы Беларусі, ужо праціло больш за дзве тысячы тон думянага прадукту, які тут называюць «чырным золатам», расказаў Аляксандр Савіна:

— Нягледзячы на маразы, аб'ём атрымаўся неаблаі. Штогод за сезон рэалізоўваецца да чатырох тысяч тон клубніцы. Радуе, што да гэтай справы ўсе больш далучаюцца моладзь, прычым робяць гэта тэхналагічна: ставяць шчыльныя плошчы да некалькіх гектараў, робяць кропельны паіў. Каб выраіць культуру, трэба аддаць яшчэ ўвес год: пасадка, праполка, падкормка, догляд. Тым, хто займаецца клубнічным усур'ёз, год жывуць на заробках на ягадах горшы.

Белае і Чорнае

Прыпяцкая трыстаўра не толькі клубніцы, але і прыродныя краевыды. На раку Прыпяць, напрыклад, многія едуць напярэць за птушчымі. А месца ўпадзення ракі Случы ў Прыпяць вабці пойменнымі дубравамі. Сёлета, дзякуючы вільготнай паводзе на Прыпяці ладзілі сплавы ў заказніку «Сярэдняя Прыпяць», які знаходзіцца на тэрыторыі Палесся ў межах Лунінецкага і Пінскага раёнаў.

— Я сам удзельнічаў у такім шацігандзінным сплаве, вельмі спадабалася, — падзяліўся ўражаннямі Аляксандр Савіна. — 19 кіламетраў працілі на адным дыкані. На Палессі да разведзання ставацца з разуменнем, бо рачной вільготнай паводзе здараліся штотод, таму і хаты ставілі на месцах вышэй. Аднак усё разуразумеў, што гэта часовае з'ява, значна горш, калі засуха, бо пакутуюць сельгаскультуры.

Яшчэ адна адметнасць раёна — возера Белае — адно з самых чыстых і прыгожых азёр Брэсцкіны, якое таксама прыцягвае мноства турыстаў. Тут, даччыні, расце чыраванкінакія ліля — Лабелія Дортманна. Якая адлюстравана на гербе горада. А непадалёк ад Белга знаходзіцца заблачонае возера Чорнае. Месца прыцягнення аматараў падаарожжа — лясныя масівы, дзе можна як пабулкаваць, так і папалавацца: са стрэльбай і фотаапаратам.

Палессе цікавае не толькі сваёй прыродай, але і аўтэнтычнымі населенымі пунктамі, дзе жывуць цікавыя людзі, — заўважыў кіраўнік раёна. — Напрыклад, жыхары Багданука ў сезон (у вольны час) хіба што не ўсёй вёскай выходзяць у чарныя грыбы. Гадоў дзесяць таму актыўна займаіліся продажам вёнікаў для лазні.

Планы будучыя і сённяшня

Практычна ў кожнай з гаспадарак раёна плануецца будаўніцтва новых аб'ектаў, падзяліўся кіраўнік бачаным будучыні раёна:

— У Любачыне, напрыклад, з'явіцца малочна-важны комплекс у Бульцы-1 і Радзівірава — жывёлагадоўчыя памішанкі для ўтрымання дойнага стагта. На прадпрыемстве «Палессеэлектрамаш», якое ўваходзіць у ініцыятыў «адзі раён — адзі праект», плануецца мадэрнізаваць лінію па вытворчасці электрарухавоку. На малочным заводзе збіраюцца павлічыць асартымент прадукцыі (у прыватнасці сухія сумесі), для чаго неабходна ўзяць магутнасць прадпрыемства на перапрацоўку.

Немала дарожных планаў. Вядзецца раканструкцыя пучкаў, кошт якой каля 11,5 мільяна рублёў. У Луніцы заасфальтавалі вуліцу Чырвоную, у Мікашэвічах — Макоўскага. Вуліца Ф. Скарыны ў Мікашэвічах чыпер у рабоце, шмат вуліц у абодвух гарадах — у перспектыве. Робіцца гэта за кошт раённых, абласных і рэспубліканскіх сродкаў.

Вялікую ролю ў жыцці раёна працігвае адкрыццё і чыгужка, дзе працуе шмат мясцовых жыхароў. Нават на гербе горада змешчаны дзве стралы, якія сімвалізуюць сабой чыгуначныя напрамкі. А Дзень горада калісьці адзначаўся ў Луніцы сумесна з Днём чыгуначніка. Цяпер Дзень горада святкуюцца бліжэй да даты яго вызвалення — у другое нідзелю ліпеня.

Будуецца ў раёне і жыллі: шматкватэрныя і індывідуальныя. Напрыканцы мінулага года ў Луніцы здалі дом для ваеннаслужачых, для іх жа цяпер будуюцца дзве яшчэ адзін, ніднады ўзведзены дом у Мікашэвічах, дзе пачаў папую кватэры для сваяспаспублічнай збудавала прадпрыемства «Граніт».

Ад сельгаспрадпрыемстваў — малако, ад фермераў — гародніна

Летась усё арганізацыі раёна працавалі зладжана, што і прывяло Лунінецкі краі на рэспубліканскую Дошку гонару, упушчаны старшыня Лунінецкага раёна:

— Некеліка паказуць сёбе найбуйнішчы ў Еўропе вытворца натуральных будаўнічых матэрыялаў Мікашэвічкі «Граніт», асноўны рынак збыту прадукцыі якая — айчыны і расійскі. Будаўнічымі таксама працуюць зладжана. Хача 2022-і па кармавой базе выдаць складаным для сельгасгаспадарчых арганізацыі, тэмпы па вытворчасці малака вытрасліваюцца. Людзі вырабавалі страгты, заблачонавалі рацыёны па пакынінасці, уводзілі ў харчаванне патаку, жамерыны, бульбу.

Вынік атрымаўся станочы. Штодня ў раёне вырабляецца каля 300 тон малака, 286 тон з якіх пасту-

Будзьце здаровыя!

Гемадыяліз, лапараскапія і кісларод да кожнага ложка

Лунінецкія медыкі не адстаюць ад сусветных тэндэнцый

Новую бальніцу ў Луніцы збудавалі ў 2010-м. Сёння яна абслугоўвае больш як 62,5 тысячы мясцовых жыхароў. Летась тут мадэрнізавалі кабінет камп'ютарнай тамаграфіі, на што пайшло 1 млн 500 тыс. рублёў. За кошт рэспубліканскага бюджэту купілі новы 128-спіральных КТ апарат «ВЕНТУМ», а за кошт мясцовага адрамантавалі самі пакой. Бліжэйшым часам тут павінен адкрыцца рэнтген-кабінет, а ў мадэрнізаваных спецыялізаваных кабінетах, якія плануецца, з'явіцца рэнтген-апараты: мамограф і флюараграф.

У ковідныя часы арыўванай задачай для бальніцы стала рэканструкцыя інфекцыйнага блока. Цяпер гэта асобны будынак, дзе да кожнага ложка-месца падаецца кісларод, падзяліўся Святлана ХЛЕБУС, галоўны ўрач Лунінецкай цэнтральнай раённай бальніцы:

— Падчас пандэміі, асабліва ў перыяд дэльта-хвалі, мы перажывалі, каб яго прывозілі з Пінска свечасоава. Цяпер на тэрыторыі бальніцы будуюцца кіслародна-размеркавальная станцыя — і ў нас будзе ўласны кісларод (1000 літраў за хвіліну), які мы падвядзём да кожнага ложка па ўсёй бальніцы.

У аддзяленні гемадыялізу, якое пачало працаваць адразу з адкрыццём новага будынка, спачатку было дзевяць пацыентаў: мясцовых і з Ганцавіцкага раёна. У 2017-м ужо толькі сваіх раённых было 33 чалавекі, аддзяленне працавала ў тры змены, і ганцавіцкі прейшпос ездзіць лянцаца ў Баранавічы, успамінае Алена КАЗУН, загадчык аддзялення гемадыялізу:

— Цяпер мы працуем у дзве змены і абслугоўваем 21 чалавека. Максімальная загрузка насць — шасць апаратаў у змену. Яны прызначаны для рознага тыпу дыялізу. У залежнасці ад паказчыкаў пацыенты прыязджаюць да нас хто праз дзень, хто чатыры разы на тыдні (у асноўным тыя, чья вага большая за 100 кілаграмаў). Прывозіць і адвозіць людзей бясплатна на нашым санітарным транспар-

це. Для пацыентаў з тэрмінальнай нурчарнай недастатковасцю такога ячыннае жыццёва неабходнае — без працідур іх не стане дзён праз пяць.

Мясцовая хірургія і лапараскапічныя аперавцыі (шліхам пракавання тканак, без разразаанні) — таксама нагода для гонару. Усе хірургі і рэаніматолагі маюць вышэйшую катэгорыю. А ў 2020-м лунінецкія дактары працілі курс навування на андаскапіі ў сімуляцыйным цэнтры Рэспубліканскага клінічнага медыцэна Кіраўніцтва справамі Прадзіданта, што пашырыла спектр паслуг і магчымасці аказанні высокатэхналагічнай дапамогі, расказаў урач-хірург Аляксандр ПЕТРУКОВІЧ:

— За нільготныя тры гады мы зрабілі ўжо каля 150 падобных аперавцыі. Лапараскапія — спосаб мінімальнага траўматычнасці для пацыента, які забяспечвае яго кароткімі новае знаходжанне ў бальніцы (два-тры дні), а ўжо праз два тыдні чалавек можа займацца сваёй звычайнай дзейнасцю і нават спортам. З медыцынскага пункту гледжання лапарас-

капічныя аперавцы пры пахвіннай грыжы, якія мы робім лапараскапічным метадам (да 80 % выпадкаў), бадай што нічым не адрыўваюцца ад пластыкі па Літкэнштэйну, якая лічыцца залатым стандартам у лічыннай пахвіннай грыжы. Так што мы стараемся паспяваць за сусветнымі тэндэнцыямі. Звычайным спосабам робяцца аперавцы тым, кама лапараскапіі супрацьпаказана.

А яшчэ ў бальніцы пад мясцовай анестэзія робяць лазернае выдаленне вен — у Брэсцкім раёне такія аперавцы робяць толькі ў абласной бальніцы. Адрэза пасля працідур пацыент пачынае хадзіць, а на наступны дзень вяртаецца да работы.

43 населеныя пункты Лунінецкага раёна — тэрыторыя, якая пацірпела ад Чарнобыльскай аварыі, і некаторыя мясціны дагэтуль лічыцца забруджанымі. Іх жыхары абавязкова штотод праходзяць дадатковы аб'ём абследавання, у прыватнасці абавязкова ўльтразвуковае даследаванне шчытападобнай залозы.

Урач-рэнтгенолаг Ганна ЧЭРНЯКОВІЧ аглядае абсталяванне перад прыёмам пацыентаў.

«Ураджай» 100-бальнікаў і «Парад зорак»

Сёлета ў Лунінецкім раёне ажно 14 чалавек 100-бальнікаў і 32 медальцісты (31 з якіх «зальаты»), так што 2023-ы тут называюць ураджайным, хоць кажуць, што такіх вынікаў не было. Цяпер настайні і бальні з нідраўскай дадаткова аб'ём абследавання, у прыватнасці абавязкова ўльтразвуковае даследаванне шчытападобнай залозы.

ма чакае сустрэча са старшынёй раёна. Але пазней, калі скончыцца ўступная кампанія. Пакуль жа выпускнікі не раслабляюцца, бо мэта паставілі вельмі высокай.

Кіраўнік ГАРГУН бачыць сёбе праграмістам і збіраецца пакараць БДУ:

— Я шчы будзь здаваць фізіку, а я ведаю горш, чым беларускую мову, дык вось сумарны вынік будзе лепшы, дзякуючы 100 балам па матэ.

Ангеліна ШАЧАТКО плануе паступаць на эканамічны факультэт і сіціла прызначаца:

— Мне вельмі падабаецца беларуская мова, аднак я здзіўлялася, што атрымала такі вынік.

Мікіта МАЛЬШЫЦ з пятага класа ўдзельнічаў у алімпіадах па беларускай мове, а цяпер збіраецца на факультэт міжнародных адносін БДУ:

— Хачу падзякаваць усім, хто вучыўся са мной у профільным класе, — за вэмі вольны вельмі весела называваць мову.

Дар'я ЛЕШУЦ — дзвядцятая 100-бальніца, яна атрымала найбольшы вынік па беларускай мове і па хіміі і будзе паступаць у сталічны медуніверсітэт:

— Па беларускай мове было неспадана, нават не дапускала думкі, што нідзе памылілася, бо я я класа шостага-сёмага ўдзельнічаў у алімпіадах і конкурсах, таму мела багаж ведаў. Апошнія два гады актыўна рыхтавалася да хіміі — штотдня па чатыры гадзіны.

Мама Дар'я Сяргееўна да сёньня ганарыцца паспехамі дачкі, кажа, што Дар'я увесь час яе здзіўляе.

Выхавала сёлетнюю гронку 100-бальнікаў выкладчыца беларускай мовы і літаратуры Валэціна ГАРГУН, якая яшчэ і класны кіраўнік юных разуменьні:

— Мы разам з імі з пятага класа. З таго часу і пачыналі падрыхтоўку. Прагнаныя вядзі давала цэлым, і нас профільны беларускамоўны клас, там і гадзі больш было, а раз на тыдзень — яшчэ і факультатывы. Дзеці матываваныя, здольныя, і я па іх вачах бачыла, што яны мелі мэту, аднак у адкрытую пра гэта не казалі. Важна было псіхалагічна падтрымаць іх, бо, здаецца, яны спакойныя, аднак я адчувала іх хваліванне. Я загадала, што гэта магчыма, што яны могуць.

Урач-нефролаг Алена КАЗУН загадае аддзяленнем гемадыялізу.

Галоўны ўрач Святлана ХЛЕБУС і загадчык рэнтгенкабінета Віктар НЕМЕЦ.

Эканамічныя лакаматыў...

Сёлета фактычна ўсе паказчыкі сацыяльна-эканамічнага развіцця ў раёне выконваюцца згодна з планам. А папярэдня будыт Лунінецкіны дзякуючы найперш горадаўтварнаму прадпрыемству «Граніт», арганізацыям «Райспажыўсаюза», лясгасу і малочнаму заводу.

— Мікашэвічкі «Граніт» — адзін з лакаматываў эканамічнага раёна, дзе працуе амаль 2,5 тысячы чалавек, заробак якіх крыху больш за дзве тысячы рублёў. З такімі ўзводнымі Лунінецкі раён можна лічыць даволі прывольным і багатым на заробак, — адзначаў Андрэй ГУЛЯК, намеснік старшыні райвыканкома па эканаміцы.

Кар'ер прадпрыемства памерам два на тры кіламетры, які паглыбіўся ўжо амаль на 150 метраў і апусціўся нідэй за ўзровень мора, гэта яшчэ і месца для прамысловага турызму. Тут можна паглыбіцца на вадаслоі, а з агляднай пляцоўкі адкрываецца незабыўны пейзаж, нібыта трапіўшы ў горы. У гэтых створаных працаў лакацыя нават філмы здымалі. Ахвотныя могуць таксама пакаціцца на БелАзе і наведаць мясцовы музей. Турысты, дарэчы, усёма адчуваюць дамаганасць і папярэдняе бодзённы скарбонку краю.

...і смачны брэнд

Знакаміты на ўсю краіну фестываль «Лунінецкія клубнічы», які штотод праводзіць у раёне, і які стаяў брэндам Лунінецкіны, мае статус рэгіянальнага сьмята. Ігарналія некалькі дзён таму ён адкрыўся ўлюбены дзясныя рай і прыцягнуў у краі яшчэ больш удзельнічаў і гасцей. Разнастайныя стравы з клубніцы, выстаўка адмысловых падарожжаў, вядома, культурныя праграмы, ладзілі якую таксама тутэйшыя.

— У Лунінецкім раёне 24 калектывы, якія носяць звані народных і ўзорных, а адзін — нават заслужанага. Настрой стваралі вунь музычных клас, якія прэзентуюць Лунінецкіны на самых розных фестывалях, лубога ўзроўню. Штотод павлічываецца і колькасць дыпламантаў — цяпер іх ужо амаль 90, так што культурны патэнцыял раёна становіцца ўсё больш прывабным, — акросліў Анатоль ЗАХАРКЕВІЧ, намеснік старшыні райвыканкома.

Вулькаўскі світанак

З ПАЛЯШУЦКАЙ ПРАЦАВІТАСЦЮ, РАЗУМЕННЕМ І ЎПАРТАСЦЮ

Тут размешчана новая лінія падрыхтоўкі збожжа. Яна выраблена ў Беларусі і паспяхова замыкае замежнае абсталяванне.

У аграпрадукцыйнай Вульцы 2 Лунінецкага раёна варты прыхаць, каб адпачыць ад паўсядзённага шуму і галюшкі характэрнага высокай прыгажосці. Паблукіць па лесе, пасядзець на беразе Вулькаўскага возера або рачулі Валчанкі, атрымаваць асалоду ад зносіў з прыроды. Праўда, у работніку ААТ «Вулькаўскі світанак» так многа часу для таго, каб захапіцца чароўнасцю Палескага краю, бо іх чаканне праца на зямлі, фермах, уласных прасядзінных участках... Узначальвае адкрытае акцыянернае таварыства Уладзімір Соца, які можа бяскошчэ расказаць пра родныя мясціны, работу і тых, хто працуе любач.

Дырэктар ААТ «Вулькаўскі світанак» Уладзімір СОЦА.

— Нарадзіўся тут, у Вульцы 2, у мнагаспартнай сям'і, — расказвае пра сябе Уладзімір Іванавіч. — З ранняга дзяцтва дамагаў бацькам па гаспадары. Пасля заканчэння школы паступіў у Лунінецкі саўгас-тэхнікум, завочна набыў вышэйшую заатэхнічную адукацыю ў Гродзенскім аграрным універсітэце. Працоўную дзейнасць пачаў у 1985 годзе трактарыстам тагачаснага калгаса «Світанак» Лунінецкага раёна. Пасля працаваў на розных пасадках: ад памочніка загадчыка жывёлагадоўчага комплексу да галоўнага заатэхніка СВК «Вулькаўскі світанак». У лютым 2006 года абраны старшынёй гэтага сельсагаспадарчага вытворчага кааператыва, а са снежня 2016 года — дырэктар адкрытага акцыянернага таварыства «Вулькаўскі світанак»...

У гарачую пару працоўны дзень Уладзіміра Соца распісаны практычна па хвілінках, — за спэцыяльнай кіраванай кабінэце амаль немагчыма. Ён асабіста маніторыць ход работ, ведае пра стан тэхнікі і настроі людзей. Пра такіх чаканні, моцных гаспадарнік, а яшчэ сумленны, адкрыты чалавек.

Наша гаспадарка ніколі не адносілася да адстапачкаў, а за апошнія паўтара дзесяцігод-

дзя прагрэс вытворчасці насяння ідзе ўперад. Мадэрнізаваны фермы, пабудаваны новыя — усе яны заўважаны і аднаго пустога будынка. Пагадле на 1 чэрвеня 2023 года складала 7260, што амаль на 400 боўш, чым летас. Дойны статак — 2315. За 2022 год на адну карову ў сярэднім надалі 7540 кілаграмаў малака. Гэта 110 працэнтаў да ўзроўню папярэдняга года. Прычым больш за 90 працэнтаў малака разлівалі сорты «экстра».

Прадпрыемства працуе стабільна, прыбытковы і рэнтабельна, дзякуючы чаму ў фінансавым плане адчувае сябе ўпэўнена. Гэта станова адбываецца і на даходах яго 360 работнікаў. Сярэднямесячны заробок складае тут 1551 рубель. Гэта ж дае магчымасць пастаянна закупляць эфектыўную энерганасначую тэхніку, а таксама падтрымліваць у належным стане наяўную.

Магі і б'лазіці і боўш, але павінны працаваць на перспектыву — развівацца, прычым за свае грошы, — кажа Уладзімір Іванавіч. — Тры гады таму да нас далучылі гаспадарку «Азэрніца». Гэта дадатковая нагрузка. Яе трэба «падцягнуць», што мы і робім нашымі жымі любімы сваю гаспадарку, жымім цнперашнімі і думам аб будучыні!

ЧАРГОВЫ КРОК НАПЕРАД

У Беларусі ўдзяляецца пільная ўвага ўзвядзенню жывёлагадоўчых аб'ектаў, у тым ліку малочнатаварнай фермы. Малочная прадукцыя — адна з асноўных экспартных тавараў, які прыносяць вялікую валютную вырочку. На новых МТФ значна ўзрастае прадукцыйнасць і істотна паліпаюцца ўмовы працы. Гэтага, вядома ж, чакаюць і ад новай малочнатаварнай фермы, якая будзе ў ААТ «Вулькаўскі світанак». Яе наведвалі разам з дырэктарам Уладзімірам СОЦАМ.

На МТФ — даўляная зала паралельнага тыпу, якая дасць магчымасць павысіць эфектыўнасць работы. Кампактная канструкцыя забяспечыць высокую прадукцую здольнасць і хуткае даенне, жывёлаводы за лічаныя хвіліны змогуць пераходзіць ад адной групы кароў да другой. «Фішкай» дадзенага аб'екта з'яўляецца дэльта-скрэперная сістэма гноювыдалення. Усе працы на ферме будуць максімальна механізаваны. Аб'ём прадукцыі ад гэтага толькі вырастуе, а якасць малака і ўмовы працы — паліпаюцца.

Як адзначыў Уладзімір Соца, новая малочнатаварная ферма — не толькі выдатная дапамога для далейшага эканамічнага развіцця і каровай бізнесу сельсагаспадарчых і раёна, але і стварэнне новых рабочых месцаў.

Першая чарга жывёлагадоўчага аб'екта практычна гатова да здачы ў эксплуатацыю. А на поўную моц комплекс запрацуе ў наступным годзе.

Будучае жывёлагадоўчае камплекс.

«ЗАПАТЫ» — ВАЛЮТНЫ РЭЗЕРВ

Па выніках 2022 года «Вулькаўскі світанак» выйшаў у лідары сярод прадпрыемстваў аграрна-прамысловага комплексу Брэстчыны па ўраджайнасці рапсу — 37,5 цэнтнера за гектара.

Намеснік дырэктара па раслінагадоўлі Сяргей БОГУШ на палатках азімага рапсу беларускага сорту «Залаты».

— Рапс — самая высокапрадукцыйная алейна-белковая культура ў нашых прыродна-кліматных умовах, — расказвае намеснік дырэктара па раслінаводстве Сяргей БОГУШ, спыніўшы аўтамобіль на аб'ёме распавага поля. — Гістычная, універсальная і бездазінная. З рапсу атрымаваць не толькі масла, але нават і біяпаліва. Патэнцыял яго да канца яшчэ не раскрыты. Ураджайнасць і прадукцыйнасць ячмяню, азімай і яравой пшаніцы, высяеных пасяллям яго, значна павялічаецца. Як і ўраджайнасць глебы. Рапс не менш каштоўны за нафту, а яшчэ важны артыкул імпартазамінацыяны, наш валютны рэзерв.

У «Вулькаўскім світанку» пад алейна-белковую культуру сёлета адведзена 380 гектараў. — Гэта наш айчыны сорт «Залаты», — з гонарам, як сапраўдны патрыёт, кажа Сяргей Баласлававіч. — Не горшы за замежны аналаг...

Цікавая для прадпрыемства і бульбяная тэматыка: ёсць уласнае спецыяльнае свавітнае пад яго. А яшчэ з мінулага года «Вулькаўскі світанак» з'яўляецца злігасам. У прымяненні — яравыя: трывалыя і пшаніца, азімы рапс і безумоўна, бульба — «Вектар», «Нара», «Арызон».

Прадпрыемства забяспечвае сябе кармамі, у тэрміны закладваючы штогод паўтарагадовае запас. Маю маючую базу механізацыйнага кадравы і сучаснай, у асноўным беларускай, тэхнікі і абсталявання.

— Летас набылі лінію па ачышчэнні насення гандлёвай маркі «Польмя» вытворчасці Беларускага заводу «Металіст», — працягвае экскюрсю Сяргей Богуш. — Яна выдатна зарэкамендавала сябе. З яе дапамогай мы можам вылучыць з наяўнай збожжавай сыравіны найбоўш прадукцыйнае і моцнае насенне. Вытворчасць у гадыну — 10 тон. Уласныя патрэбы закрываем цалкам і суседзям дапамагем...

РЭКОРДНЫЯ ЛІТРЫ

нават веласіпед, каб паспяваць усюды. Бачыце — тэрыторыя ў нас вялікая...

Мы прыбыў у пералінах між дзённай і вярочнай дойкамі. З памяшканняў у цікаўнасцю глядзелі на нас «пастаянцы». Усе каровы як на падабор — чорны-пярстай пароды.

Для загадчыка аб'ектаў фермы Людмілы Вячорка, як для адказнага кіраўніка, падтрыманне парадку — закон. Тут адчуваецца кляпатлівая гаспадарская рука: тэрыторыя ачышчана, усюды — дагледжаныя кветкі і, малочны паміжынак і фітотэхнічна чыста і светла, парадкаў і кароўнікаў.

У гэты момант прыгадала стары саветскі мультфільм пра мужыка, які карову прадаваў, і пацвікавілася ў намесніка дырэктара па жывёлагадоўлі:

— А колькі ж каровы даюць малака? — Глядзіце самі. Бось тут на экране камп'ютара можна бачыць колькасць малака, надоненага ад кожнай каровы з індывідуальным нумарам. І гэта не проста інтарс, а ацэнка патэнцыялу каровы. Бось, напрыклад, сёння падчас дзённай дойки ў сярэднім ад кожнай каровы атрымаў 25 літраў. А ў «кштрушці» пад нумарам 33 — экардыня 60,6 літраў! У залежнасці ад надую кожная забяспечваецца персанальнай порцыяй корму. Напрыклад, за 50 літраў у дзень прадуплужана 13 кілаграмаў камбікорму. У меню — сенаж, сілас, канцэнтраты,

праміксы, шрот. Пры гэтым часы кармлення і даення дакладна выконваюцца. Гэта ўплывае на якасць малака і здароўе жывёлы, таму звычайна строга прытрымліваецца графіка.

Намеснік брыгадыра жывёлагадоўчы Ларыса КОУШЫК.

Намеснік дырэктара па жывёлагадоўлі Сяргей ПАУЛОВІЧ.

Па выніках работы за 2022 год у абласным спартарніце за высокай дастойнасці ў вытворчасці прадукцыі жывёлагадоўчы МТФ «Доўгае» на чале з Людмілай Вячорка заняла трыццаць месца, а зьявіўся гэтага ўчастка ў складзе Надзеі Яраховіч, Наталі Яраховіч і Надзеі Ціхалюк стала пераможцам сярэдняга аператару.

Каб даведацца пра малочныя секрэты, накіраваліся ў прамысловую зону, якая знаходзіцца ўдалечыні ад жылёй забудовы высокаўдэ. Прыбыўшы на месца, убачылі сучасны аграпрамысловы комплекс з дзювоў фермаў — «Галы Бор» і «Доўгае», дзе ўтрымліваецца асноўнае пагадоўе. Побач — збожжавы і алейны комплекс, сенажна-сіласная траншэя, збожжавы генератар на вывадках пеработы з электрычнасцю.

Як расказаў Сяргей Іванавіч, людзей сюды некалькі разоў на дзень прывозіць на аўтобусах з сямі населеных пунктаў. У іх ліку — і намеснік брыгадыра Ларыса КОУШЫК. Яна жыве ў аграпрадукцыйнай Дварцы. Раней працавала ў тамтэйшай гаспадарцы на свінкакомплексе. Потым аб'ект зачырыў. У пошуках работы трапіла ў «Вулькаўскі світанак». За пяць гадоў ні разу не пашкадавала, што лёс распрадзіўся менавіта так.

Тут ва ўсім адчуваецца клопат кіраўніцтва аб работніках, — расказвае Ларыса Васілеўна. — Далпыты да асобных урачыццяў і да дацягненні, экскюрсі па гістарычных і культурных мясцінах Беларусі, спецаддзеныя выдочкі...!

Сучаснае абсталяванне ў памяшканні жывёлагадоўчага комплексу. Тут ахаладжваецца надонена малака.

КАЛІ ПРАЦАВАЦЬ, ДЫК З ЖАДАННЕМ!

Пытанне замацавання кадравы, у тым ліку маладых, у сельсагаспадарчых заўсёды актуальнае. У «Вулькаўскім світанку» да яго вырашэння падыходзяць дастаткова сур'ёзна. Маладым спецыялістам даюць жыллё, а таксама сацыяльныя гарантыі і выплаты — словам, ствараюць камфортныя ўмовы для жылля і працы. Галоўнае, каб у самой моладзі было жаданне працаваць у вёсцы.

Пляцоўка для дзіцячых гульняў і вясёлае кафе на паўночнай сцябце гаспадаркі.

— Нікому не адмаўляем у працаўладкаванні. Кожнаму даём магчымасць паказаць сябе і прадэманстраваць свае здольнасці. З кадрамі праблем няма. Бось, напрыклад, ветурачужы ўзрост 13. Так што, можна сказаць, і тут працуюць з запасам, — жартоўчы, кажа дырэктар Уладзімір Соца.

Карававыя праблемы і ідэалагічную работу кур'еры Галіны СОЦА, яна не толькі спецыяліст і надзейны памочнік, на якую ўкладзены гэтыя абавязкі, але і жонка кіраўніка. Яна расказвае, што маладым кадрам аб жыллі турбаваць не варта. Сябета ў гаспадарку са Столінскага прыехала сям'я вядучага агранома Дзмітрыя ГУШЧЫ. Яго жонка Аляксандра — ветурачужы ў сям'і падростае 4-гадовая дачка Ганначка, але праз некалькі месяцаў маладыя бацькі чакаюць папаўнення.

Даведаліся, што ў «Вулькаўскім світанку» патрыбуецца аграном, вольна і вышэйшай пасярэдняй свае сілы, — кажа Дзмітрый. — Мая жонка родам з гэтых мясцін, з суседняга Міжссяна. Нам далі цудоўны дом, які пабудаваны гаспадарчымі спосабам, недалёка — лес, рачулка. Адным словам — прыгажосць. Сёння ў вёсцы жыве камфортна, зарплата добрая, умовы ў дамах не горшыя за гарадскія. Каля дома — прасядзінны ўчастак, але пакуль не паспелі засадзіць...

У гаспадарцы нараўне з развіццём ветурачужы базы не забываюць удзяляць увагу і арганізацыі вольнага часу сваіх працуючых. Яскравы таму прыклад — кафе «Рассвет» у аграпрадукцыйнай Вульцы 2. Яно ні ў чым не саступае аналагічным гарадскім аб'ектам грамадскага харчавання і карыстаецца вялікай папулярнасцю ў мсворых жыхароў, які адзначаюць у ім свята і сямейныя ўрачысцяцы. У планах — абсталяванне транжорнай б'льярднай залы.

Дарочна, каманда «Вулькаўскага світанку» неаднаразова становілася пераможцай раўнай спарткаўды работнікаў АПК, турыстычных з'ездаў, Клуба вясёлых і знаходлівых... Аб гэтым сведчаць шматлікі кубкі і дыпломы ў кабінэце Галіны Соца. Пяралічыць усё, што дапамагае прадпрыемству трымаць лідарства, не так проста ў адным артыкуле. Аднак варта заўважыць, што ў кіраўніцтве пазіцыя прынявоўца: штогод павялічвае аб'ём вытворчасці, заробкі, робіць яшчэ выскоўчым камфортным і ўтульным, а таксама з усмі заданым спраўляюцца самастойна — нікога на дапамогу не запрашаць. Трэба верыць, што так будзе заўсёды!

Алена ДАНИЛОВІЧ, Алена ДАУЖАНОК. Фота Яўгена ПІСЕЦКАГА.

Вядучы аграном Дзмітрый ГУШЧА каля свайго новага катэджа.

ФУТБОЛ ЗВІВАЕЦА НЕ ў КАБІНЕТАХ, А НА ПОЛІ

Дабрачынны праект запусцілі ў Беларусі

Апошнім часам да беларускага футбола шмат пільганія. На адны з цытат чаму знаходзяцца адказ. Ішчы пакуль застаюцца без іх. У аднаго беларускага футбола накіравана наміна крытыка. Адны заўвагі больш пад сабой глебу. Ішчы больш падобныя да крытыкавання. Праблем няма, і гэта факт, які прынялі ўжо ўсе. Аднак, калі футболь зававаў званне народнай гульні, у якую гуляе ўсе, то і іграўца аб яго развіцці, напэнду, варта кожнаму, для каго гэта важна, чым проста гуляць а мячом.

«Ёсць людзі, якія проста гавораць, як усё дрэнна. А ёсць тыя, хто спрабуе нешта зрабіць, каб кепска не было. Я ў той камандзе людзей, у якіх ёсць павага да сямі, да сямі, да зямлі, на якой нарадзіўся, да свайго віду спорту і ёсць жаданне дапамагчы ўдзячы яшчэ лепшым і мацнейшым — аднаму з іх, ІСЮУ, СКІ, кіраўнік праекта «Свет Футбола». Задача праекта — развіццё і папулярызаванне гэтага віду спорту ў Беларусі. Прогнозныя словы, якія пацвярджаюць справу.

Праект «Свет Футбола» ўзнік 13 год таму — у 2010-м. Пачалося ўсё з таго, што дзве аматарскія каманды прасілі гуляць сабе. Паступова да іх пачалі далучацца і ішчы

аматары. Так сфарміраваўся праект «Свет Футбола», які аб'яднаў больш за 200 каманд з Мінска і Мінскай вобласці. У рамках праекта праводзіліся спартоўныя турніры, сфарміравалася супольнасць беларускіх футбольна-інфармацыйнае забеспячэнне. «Свет Футбола» таго ўзросту сабраў заўважыў аматары самай папулярнай гульні з мячом. Наглядная дэманстрацыя таго, што называецца папулярызаваннем спорту.

«Калі ў 2010-2013 гадах праект разросся, пачалася пільнае аб абслугоўванні матчаў. Бо для якаснага правядзення футбольных матчаў, някхай і аматарскіх, патрэбны судзіі. У 16 год гэта і пачаў цікавіцца футбольным судзіствам. У 2015 год першы раз узв'язу і збылі судзіцкія лісты. З 2016 года ў арбіры і рэфэры Беларусі федэрацыі футбола.

Так, «Свет Футбола» дазволілі мне развівацца як судзіі. Футбол і любіць да вар'яцтва, у адрозненне ад гэтага слова. Гатовы аддаваць імя вельмі шмат сіл, ахвараваць сваім часам і ішчы сваёй краіны. Ішчы ў перагаворы праекта «Свет Футбола» ў 2010-2014 гадах у мяне ўзнікла ідэя падаваць футбольнае поле. Але адкуль у 16-гадовага хлопца такія магчымасці? Спачатку трэба было ўстаць на ногі. Цяпер мне 28 год, у мяне падтрымалік. У мяне ўжо ёсць

спартыўны досвед, фінансавыя магчымасці і любоў да футбола — усё склалася для рэалізацыі майго ідэі. Да таго ж пільна, што жонка мужчына павінен пасадзіць дрэва, пабудаваль дом і выхаваш сына — словам, рэалізаваць у жыцці, зрабіць нешта карыснае для людзей. Дрэва я пасадзіў, у мяне наўдана нарадзіўся сын. І ўжо як бацьку мне хочацца, каб у дзяцей нашай краіны было як мага больш магчымасці вёсці здаровы лад жыцця, займацца спортам, пажадна мамі любімым футболом. Таму я вырашыў уасвоіць сваё імя аб будаўніцтве поля», — дэкліраваў Вячаслаў.

Жаданні супалі з патрэбамі беларускага футбола, асабліва ў рэгіёнах. У Беларусі федэрацыя футбола кожны месяц з усёй краіны прытокае лісты з просьбамі аб дапамозе ў будаўніцтве палюў. У многіх гарадах краіны ў дзяцей ёсць жаданне займацца футболом, але для гэтага не хапае палюў, палюў. «Футбол складваецца з мноства пунктаў: падрыхтоўка трэнерскіх кадраў, развіццё дзіцячага спорту, развіццё масавага футбола — пералічваць усё аспекты можна бясконца. Велізарнае значэнне мае і палю, бо футбол развіваецца ў кабінетах, а на полі. Мне як патрыяту сваёй краіны, патрыяту нашага футбола вельмі хочацца,

каб ён удаканальваўся. Для таго каб рыхтаваць трэнерскіх кадраў, у мяне няма адукцыі, адваедна, трэнерам я быць не магу, да і не бачу сямі ў гэтай полі. Таму я ўзв'язу на сямі адказнасць дапамагчы з выразненнем таго пытання, у якім разбіраюся, — будаваць футбольныя палі. Я ўдзячны кіраўніцтву АБФФ, Уладзіміру Аляксандравічу Базанаву і Сяргею Міхайлавічу Жардэцкаму за тое, што яны падтрымалі гэтую ідэю», — распавядаў Вячаслаў.

«Нам вельмі важна, каб палі не проста мелі. Наша ключавая мэта — забеспячэнне даступнасці поля 24 на 7. Мы ж не будзем паілі для «птушак», мы будзем, каб ім карысталіся дзеці. Нават калі там будзе два чалавекі гуляць — гэта ўжо добра», — адзначае кіраўнік «Свет Футбола» Вячаслаў.

Першае поле будзе пабудавана ў Жабінцы. 20 красавіка ў рамках праекта «Свет Футбола» — палі вярнуцца магчымасці» будзе падпісана пагадненне аб будаўніцтве футбольнага поля для сярэдняй школы № 2 горада Жабінкі. Па словах Вячаслава Лясоўскага, тое, што першае футбольнае поле ў рамках праекта будзе адкрыта менавіта тут, вельмі важна асабліва для яго: у гэтым годзе жыццё сваёй. Неверагодна важны новы спартыўны аб'ект і для самой Жабінкі. У раёнах градыёна планавы на спорт у дзень і на футболь у прыватнасці. «У СДЮШАР Жабінкаўскага раёна працуюць аддзельнікі па бое, лёгкай атлетыцы, плаванні і валейболе. У новым навучальным годзе мы плануем адкрыць аддзельнікі па футболе, набраць туды дзяцей і прафесійна развіваць гэты від спорту. У нас наладжана супрацоўніцтва з клубам «Дынама-Брэст», які гатовы дапамагаш. Побач са спартыўнай школай размяшчаецца агульнаадукацыйная школа № 2, дзе ў новым навучальным годзе будзе адкрыць спартыўны клас. У ім будуць развівацца тыя ж віды спорту, што і ў СДЮШАР. Таму футбольнае поле сто працэнтаў будзе запатрабавана», — адзначае Андрэй КУЗЬМІН, старшыня Жабінкаўскага раённага выканаўчага камітэта. Спартыўны клас, аддзельнікі футбола ў СДЮШАР і новае футбольнае поле ў дадатак да поля на базе цэнтральнага стадыёна, дапаможа з бое футбольнага клуба «Дынама-Брэст» — выдатны ўступны для развіцця спорту ў раёне. «Спадняжыцца, што ў нас усё атрымаецца развівацца, нашы дзеці будуць займацца футболом і спачатку стануць маленькімі зоркамі, а затым і зоркамі сусветнага футбо-

праводзіць такія турніры сам бог загадаў. Пытанне толькі ў часе. Вячаслаў прызначае, што распыляцца не любіць, але любіць футбол: «Для чаго гэта раблю? Забавіць нейкіх лаўру? Мушкетэры ў жыцці ў мяне ішчы. Я больш каіфрану ад дзяцей, якіх будуць бачыць на тым полі, чым ад таго, што мяне пахваляць і ўраўняць на рукі. Усе бачыць, што сёння адбываецца вакол нашай краіны. Ідзе барацьба за розумны не дарослых людзей, а моладзі. Я сваю краіну любіць, і мне хочацца, каб яе маладое пакаленне развівалася ў правільным рэжыме. І мне вельмі важна ўнесці ў гэты і свой уклад».

Валерыя СЦЯЦКО.

ІШЧЫ СКА АТЛЕТЫЧНАЯ СІЛА

Гродна рыхтуецца прыняць II Гульні краін СНД

Беларусь не першы раз прымае буйны спартыўны форум. Але сёлета ўпершыню спартоўніцы ў яго рамках будуць праходзіць ва ўсіх рэгіёнах краіны. II Гульні краін СНД стануць экзаменам не толькі для спартсменна і трэнераў, але і для ўпраўленняў. Арганізатары і праводзіць спартоўніцы ў рэгіёнах краіны, у адрозненне ад высокім узроўню — сапраўды выяваваўнае для кожнага: ад валанцёра да кіраўніка. Хоць і складана, але цікава. Адназначна цікава будзе і грамадству нашай краіны. Спартсмены і трэнеры, якія прыедуць у Беларусь на II Гульні краін СНД, смусцяць прымянае з карысным — правераш свае здольнасці, некаторыя пераможцы і адкрыць для сямі новай гарады. А аматары смусцяць прымянае і вельмі прыемнае — атрымаюць змоцы ад спартоўніцтва, а з таго — ад спаткання з новымі гарады. Тым больш для гэтага не трэба прыкладзе шмат намаганняў. Як паведамілі ў Міністэрстве замежных спраў, для членаў дэлегацыі і аматарскіх груп у Беларусі былі зааказаны ражым. Можна не сумнівацца, што незабыўны змоцы ў гэтай застануцца ад спаткання бадай ці не з самымі рамантычнымі беларускімі гарады — старажытны і самабытны Гродна. І спартоўніцы тут абшчаюць быць у добрым сэнсе слова напружанымі. Горад прымае турніры па цяжкай атлетыцы і хакеі на траве.

«Рым» — пераможца чэмпіянату Беларусі, уладальнік Кубка Беларусі, Суперкубка Беларусі. Хакеісты неадразава прымалі ўдзел у міжнародных турнірах. Судзіцкі корпус, трэнерскі корпус — усё маюць добры досвед правядзення міжнародных спартоўніцтваў у тым ліку. У жніўні Гродна адкрые новую старонку ў развіцці ачыйнага хакея на траве. Спартыўніцы ў рамках II Гульні краін СНД будуць па новай праграме хакея на траве — Hockey5s, якія праводзіцца з 2016 года. На чэмпіянаце Еўропы па гэтым відзе хакея зборная Беларусі (да 16 год) заняла чацвёртае месца. Першы дараўнік чэмпіянату Еўропы па гэтым відзе хакея прайшоў толькі ў мінулым годзе. На жал, беларусы з-за міжнароднага бану не змоглі на ім выступіць.

Фармат Hockey5s лічыцца больш прывабным і цікавым для глядацоў. У традыцыйным хакеі на траве ў арцы каманды выступае 11 чалавек. Тым фарматам Hockey5s у каманду можна зазв'язі 10 чалавек: 5 гульняў на полі і 5 запасных. Адналічч на лаўцы запасных не атрымаецца, гульня вельмі інтэнсіўная, з частымі заменаі. Падчас матча фармату Hockey5s забавецца вельмі гаўлоў, што, зразумела, цікава. Гульня праходзіць на палюўці меншага памеру, чым у класічным хакеі, — 40x23,7 метра,

сур'ёзнае месца ў спартыўным жніцці рэгіёна. Менавіта тут удаканальваецца сваё майстэрства ўдаканальваць здольнасці. У комплексным цэнтры гродзенскага спартсменна, Алімпійскай пераможцы Александр Курловіна, Алены Валчанскай, Ірыны Шылавай у сваёй час, поспехі Ірага Астапоўна, Івана Ціхана, Ірагіма Саідова ў сучасны перыяд — усё гэта гісторыя цэнтру. Гісторыя працягваецца да гаўлоўнага старта рыхтоўцаца найлепшым з найлепшых. Інфраструктура дазваляе праводзіць трэнеруі і спартоўніцтва па бое, карынае, фехтаванні, цяжкай атлетыцы,

якоў новым спартсменам нарошчываць майстэрства і удаканальваць здольнасці. У комплексным цэнтры алімпійскага рэзерву яны ўжо адчуваюць, што такое сапраўды прайфейсны спорт. Многія з іх вухадуць у нацыянальныя каманды па відзе спорту. Можна доўга казаць пра эфектыўнасць такой сістэмы, але лепей за ўсё скажуць вынікі. Гродзенскі спартсменна на буйных міжнародных стартах не гублілі ніколі. Карынае, цярпелі ім складана, бо па многіх відэх спорту бан ішчы не зняты. Але, ведонач, якія мы працуем, у якіх умовах, можна не сумнівацца, што свае звычкі да перамог гродзенцы атлеты не згубіць. У некаторых відэх вынікі нашых атлетаў пакаіваюць жадаць лепшага. Напрыклад, не ўсё добра атрымаецца з плаваннем і фехтаванні. Але паспяхоўны віды шмат, і мы працуем, каб іх было яшчэ больш», — адзначае Александр Дзярнечка.

Гродна часта называюць кузні гульнявых відэх спорту. У іх сапраўды вельмі трывалыя традыцыі, заўвады былі моцныя каманды. Гэта зазв'язу з тым, што ў нас прафесійна працуюць гэтыя спартыўныя прамады. І самае гаўлоўнае — яна мае трывалы падмурк — дзіцячы спартыўны школы, якія развіваюць баскетбол, гандбол, валейбол. Ёсць добра база для выхавання дзяцей. Сістэма падрыхтоўкі ад дзіцяча-спартыўнага спорту да прафесійнага ў гульнявых відэх выбуўвавана дасканала. Таму нашы каманды заўвады змагаюцца за медалі, ішчы спартсменны выступаюць за нацыянальную зборную, у іх зацікаўлены ў ішчы беларускіх гарадах і нават у ішчы краінах», — расказвае Александр Дзярнечка.

ТРАДЫЦЫЙ ЖЫВУЧ

У свой час Гродна на сусветных цяжкаатлетычных алімпіадах праслаўляў дзвухразовы алімпійскі чэмпіён Александр Курловіна. Пасля завяршэння спартыўнай кар'еры ў 1996 годзе з цяжкай атлетыкі ён не расставіўся. Александр Курловіна стваў судзіі міжнароднай катэгорыі. У 2006-м за выдатнае дасягненні ў цяжкай атлетыцы яго ўключылі ў Залі славы Міжнароднага федэрацыі цяжкай атлетыкі. Александр Курловіна ўваходзіў у тэхнічны камітэт Міжнароднага федэрацыі цяжкай атлетыкі і быў віцэ-прэзідэнтам еўрапейскай федэрацыі. Яго сіні і часу халапа і на актыўную дзейнасць у Беларусі. Александр Курловіна ўзначальваў прадстаініцтва Нацыянальнага алімпійскага камітэта Гродзенскай вобласці. Ён мог бы зрабіць яшчэ шмат, каб ён ёсць у мяне больш часу. — 6 красавіка 2018 года Александр Курловіна не стала.

Гродна свайго знакамітага ўраджэнца не забыў. У гонар Александр Курловіна названа вуліца ў новым мікрарэіоне і гродзенскай ДЮСШ № 9. Александр Курловіна марш арганізаваў у Гродне турнір па цяжкай атлетыцы, які ён з'яўраў найлепшым спартсменна сьвету. Яго спыняла толькі прыродная сіла: «Пра жыццё праводзіць турнір у маім імя — нежя не вельмі. Як турнір імя Курловіна адкрывае сам Курловіна? Я першы ўміаіцэца пачну», — казаў ён у інтэрв'ю. Задзяніння сваёй мары Александр Міхалевіч так і не ўбачыў, турнір арганізаваў пасля яго сыходу з жыцця. У 2019 годзе ў Гродне праішоў турнір Alexander Cup паміж Александр Курловіна. Турнір быў кваліфікацыйным на Алімпійскія гульні 2020 года. Спартыўніцы праходзілі на лядовай арэне хакейнага клуба «Нёман». Менавіта тут будуць спартоўніцтва штангістаў падчас II Гульні краін СНД.

«Калі на гэты палюўцы няма лёду — яна шматфункцыянальная. Мы праводзім тут спартоўніцтва па скейтбордынгу, танцах, дзюдо, налет па баскетболе. Вядома, гаўлоўнае прызначэнне палюўцы — гэта хакей. Але тэхнічныя магчымасці і кампетэнтны спецыялісты дазваляюць адаптаваць палюўцы і для ішчых відэх спорту. Адначу, што тут заўбодзіць зручна і ўтульна ўсім. Цяжка атлетыка не выключэнна. Памосты надзейна ўстаўноўлены, знешняе ўсё выглядае прывабна — атрымаецца спартоўніцтва з атмасферай, не горшай за вядучыя старты», — адзначае Александр Дзярнечка, начальнік аддзела спорту ўпраўлення спорту і турызму Гродзенскага аблвыканкома.

«Хакеяца, што на гродзенскай памосты выйдуч найлепшых беларускіх цяжкаатлеты — сярэбраны прызёр Алімпійскіх гульняў 2016 года Дар'я Наумава, чэмпіён сьвету Яўген Ціхановіч, ішчы спартсменны міжнароднага узроўню Эдуард Зяколін, Геннадзь Панцёў, Пётр Асаёнак. Іх выступленні незаўважымі не застануцца. Александр Дзярнечка адзначае, што ў многіх дзіцяча-юнацкіх спартыўных школах рэгіёна адкрыты аддзельнікі па цяжкай атлетыцы. І ў прыватнасці, у Жабінцы, Дубровіцы, Лідзе, Смалоні, Ашмях, Дзятлава, Карэліч. І вынікі гродзенскай штангістаў паказваюць высока. Напрыклад, у 2019 годзе гродзенцы Роберт Куроўскі і Цімафей Наварган сталі прызерамі юнацкага чэмпіянату Еўропы. Канстанцін Куроўскі стаў чэмпіёнам сьвету сярод юнакаў. «У нас рыхтуецца дастойны рэзерв, які мае падтрымку для нацыянальнай каманды», — адзначае Александр Дзярнечка.

з-за чаго павышаецца інтэнсіўнасць у 3-м і 4-м класах спецыялізацыі полі Гродзенскага абласнога цэнтру алімпійскага рэзерву будзе горана. А арганізатары робяць усё, каб было ішчы зручна. Спецыяльна для II Гульні краін СНД быў праведзены каметычны рамонт арэны. Стадыён разлічаны на 1200 месцаў і мае штурнае асвятленне. Гэта адна з нешматлікіх арэн, дзе можна праводзіць гульні і ў вярочні час.

спартыўнай і мастацкай гімнастыцы, арабастыцы, лёгкай атлетыцы, футболе, хакеі на траве.

У Гродзенскім рэгіёне выбуўваецца дакладная сістэма падрыхтоўкі спартсменна. Пачынаецца усё ў спартыўных дзіцяча-юнацкіх школах. Самы перспектывны з іх пераходзіць у Гродзенскае вучылішча алімпійскага рэзерву. У вучылішчы маладыя людзі пераходзіць з дзіцяча-юнацкага спорту на прафесійны ўзровень. А ў комплексным цэнтры алімпійскай падрыхтоўкі шпільваюць свой прафесіяналізм. «У нашым вучылішчы алімпійскага рэзерву створаны ўсе неабходныя ўмовы, якія дазваля-

юць новым спартсменам нарошчываць майстэрства і удаканальваць здольнасці. У комплексным цэнтры алімпійскага рэзерву яны ўжо адчуваюць, што такое сапраўды прайфейсны спорт. Многія з іх вухадуць у нацыянальныя каманды па відзе спорту. Можна доўга казаць пра эфектыўнасць такой сістэмы, але лепей за ўсё скажуць вынікі. Гродзенскі спартсменна на буйных міжнародных стартах не гублілі ніколі. Карынае, цярпелі ім складана, бо па многіх відэх спорту бан ішчы не зняты. Але, ведонач, якія мы працуем, у якіх умовах, можна не сумнівацца, што свае звычкі да перамог гродзенцы атлеты не згубіць. У некаторых відэх вынікі нашых атлетаў пакаіваюць жадаць лепшага. Напрыклад, не ўсё добра атрымаецца з плаваннем і фехтаванні. Але паспяхоўны віды шмат, і мы працуем, каб іх было яшчэ больш», — адзначае Александр Дзярнечка.

Гродна сапраўды пашанцавала ва ўсіх сэнсах. У рамках II Гульні краін СНД тут пройдуч спартоўніцтва па відэх спорту з багатымі мясцовымі традыцыямі, якія ўжо паспелі зававаць прыхільнасці. Па словах Александр Дзярнечкі, Гродзенскае была гатова прыняць турніры па дзюдо і барацьбе, якія таксама можна аднесці да лідару спартыўнага жыцця рэгіёна. Магчыма, наступным разам.

«КУЗНЯ ГУЛЬНЯВЫХ ВІДАў»

Калі так разважаць, то Гродна мог бы стаць і сталіцай гульнявых відэх спорту, якія тут развіваюць. У гэтым усё ўпэўнілі сёлета. Вянон горад «Нёман» на хакей. Мясцовы клуб «Нёман» да апошняга змагаўся за права валодання Кубкам Прэзідэнта. У вяршальнай гульні на свайго дамашнім палюўцы сустраўся са жлобіцкім «Металургам». Перамога з вынікам 1:0 засталася за гасцямі. Але гродзенскі хакеісты падарвалі аматарам ярае спартсменна свята, якога высока ацаняў нават Прэзідэнт Беларусі Александр Лукашэнка. «Вы, хлопцы, дарма

Гродна часта называюць кузні гульнявых відэх спорту. У іх сапраўды вельмі трывалыя традыцыі, заўвады былі моцныя каманды. Гэта зазв'язу з тым, што ў нас прафесійна працуюць гэтыя спартыўныя прамады. І самае гаўлоўнае — яна мае трывалы падмурк — дзіцячы спартыўны школы, якія развіваюць баскетбол, гандбол, валейбол. Ёсць добра база для выхавання дзяцей. Сістэма падрыхтоўкі ад дзіцяча-спартыўнага спорту да прафесійнага ў гульнявых відэх выбуўвавана дасканала. Таму нашы каманды заўвады змагаюцца за медалі, ішчы спартсменны выступаюць за нацыянальную зборную, у іх зацікаўлены ў ішчы беларускіх гарадах і нават у ішчы краінах», — расказвае Александр Дзярнечка.

Гродна часта называюць кузні гульнявых відэх спорту. У іх сапраўды вельмі трывалыя традыцыі, заўвады былі моцныя каманды. Гэта зазв'язу з тым, што ў нас прафесійна працуюць гэтыя спартыўныя прамады. І самае гаўлоўнае — яна мае трывалы падмурк — дзіцячы спартыўны школы, якія развіваюць баскетбол, гандбол, валейбол. Ёсць добра база для выхавання дзяцей. Сістэма падрыхтоўкі ад дзіцяча-спартыўнага спорту да прафесійнага ў гульнявых відэх выбуўвавана дасканала. Таму нашы каманды заўвады змагаюцца за медалі, ішчы спартсменны выступаюць за нацыянальную зборную, у іх зацікаўлены ў ішчы беларускіх гарадах і нават у ішчы краінах», — расказвае Александр Дзярнечка.

Гродна часта называюць кузні гульнявых відэх спорту. У іх сапраўды вельмі трывалыя традыцыі, заўвады былі моцныя каманды. Гэта зазв'язу з тым, што ў нас прафесійна працуюць гэтыя спартыўныя прамады. І самае гаўлоўнае — яна мае трывалы падмурк — дзіцячы спартыўны школы, якія развіваюць баскетбол, гандбол, валейбол. Ёсць добра база для выхавання дзяцей. Сістэма падрыхтоўкі ад дзіцяча-спартыўнага спорту да прафесійнага ў гульнявых відэх выбуўвавана дасканала. Таму нашы каманды заўвады змагаюцца за медалі, ішчы спартсменны выступаюць за нацыянальную зборную, у іх зацікаўлены ў ішчы беларускіх гарадах і нават у ішчы краінах», — расказвае Александр Дзярнечка.

Гродна часта называюць кузні гульнявых відэх спорту. У іх сапраўды вельмі трывалыя традыцыі, заўвады былі моцныя каманды. Гэта зазв'язу з тым, што ў нас прафесійна працуюць гэтыя спартыўныя прамады. І самае гаўлоўнае — яна мае трывалы падмурк — дзіцячы спартыўны школы, якія развіваюць баскетбол, гандбол, валейбол. Ёсць добра база для выхавання дзяцей. Сістэма падрыхтоўкі ад дзіцяча-спартыўнага спорту да прафесійнага ў гульнявых відэх выбуўвавана дасканала. Таму нашы каманды заўвады змагаюцца за медалі, ішчы спартсменны выступаюць за нацыянальную зборную, у іх зацікаўлены ў ішчы беларускіх гарадах і нават у ішчы краінах», — расказвае Александр Дзярнечка.

Гродна часта называюць кузні гульнявых відэх спорту. У іх сапраўды вельмі трывалыя традыцыі, заўвады былі моцныя каманды. Гэта зазв'язу з тым, што ў нас прафесійна працуюць гэтыя спартыўныя прамады. І самае гаўлоўнае — яна мае трывалы падмурк — дзіцячы спартыўны школы, якія развіваюць баскетбол, гандбол, валейбол. Ёсць добра база для выхавання дзяцей. Сістэма падрыхтоўкі ад дзіцяча-спартыўнага спорту да прафесійнага ў гульнявых відэх выбуўвавана дасканала. Таму нашы каманды заўвады змагаюцца за медалі, ішчы спартсменны выступаюць за нацыянальную зборную, у іх зацікаўлены ў ішчы беларускіх гарадах і нават у ішчы краінах», — расказвае Александр Дзярнечка.

Гродна часта называюць кузні гульнявых відэх спорту. У іх сапраўды вельмі трывалыя традыцыі, заўвады былі моцныя каманды. Гэта зазв'язу з тым, што ў нас прафесійна працуюць гэтыя спартыўныя прамады. І самае гаўлоўнае — яна мае трывалы падмурк — дзіцячы спартыўны школы, якія развіваюць баскетбол, гандбол, валейбол. Ёсць добра база для выхавання дзяцей. Сістэма падрыхтоўкі ад дзіцяча-спартыўнага спорту да прафесійнага ў гульнявых відэх выбуўвавана дасканала. Таму нашы каманды заўвады змагаюцца за медалі, ішчы спартсменны выступаюць за нацыянальную зборную, у іх зацікаўлены ў ішчы беларускіх гарадах і нават у ішчы краінах», — расказвае Александр Дзярнечка.

